

EXPONI LE TUE IDEE!

Образователно състезание по дебати за гимназисти и студенти

ПРАВИЛНИК ЗА ГИМНАЗИИТЕ

Издание #ClimateOfChange

2020/2021 учебна година

Версия 1, 18.09.2020
WeWorld Onlus

Co-funded by
the European Union

в сътрудничество със:

Проектът се съфинансира от Европейския съюз

© WeWorld Onlus

Всички права запазени. Авторските права на този правилник принадлежат на WeWorld Onlus. Възпроизвеждането на материалите, съдържащи се в тази публикация, е разрешено с некомерсиална образователна цел само при изрично упоменаване на източника и с предварително писмено разрешение на Образователния екип (exponi@weworld.it) от отдел „Партньорство за застъпнически политики и италиански и европейски програми“ на WeWorld Onlus.

ВСТЪПЛЕНИЕ

За WeWorld Onlus и причината да организираме образователно състезание между италианските учебни заведения

WeWorld Onlus е италианска независима неправителствена организация, посветена на международното сътрудничество и призната от италианското Министерство на външните работи и международното сътрудничество. Тя осъществява дейността си в Италия, Азия, Африка и Латинска Америка, като подпомага деца, жени и местни общности в борбата срещу бедността и неравенството и за устойчиво развитие.

WeWorld Onlus работи в Италия, Гърция, Сирия, Ливан, Йордания, Палестина, Либия, Тунис, Буркина Фасо, Бенин, Бурунди, Кения, Сенегал, Танзания, Мозамбик, Мали, Нигер, Боливия, Бразилия, Перу, Никарагуа, Гватемала, Доминиканската република, Хаити, Куба, Индия, Непал, Тайланд и Камбоджа, с акцент върху дългосрочното интегрирано развитие и в райони с висок индекс на бедността, в които поддържахме близко сътрудничество с местни партньори. Стратегиите за действие на *WeWorld Onlus* са насочени към увеличаване на устойчивостта на местните общности, така че те да открият вътрешната увереност и ресурсите да постигнат самодостатъчност. Множеството действащи клонове гарантират своевременна и ефективна реакция, дори в сложен контекст и екстремни критични ситуации. Ние си сътрудничим с международни партньори, сред които: Европейският съюз, основните агенции на Организацията на обединените нации и италианското Министерство на външните работи и международното сътрудничество.

Дейностите на *WeWorld Onlus* целят да гарантират правата на всички групи, като особено внимание отделяме на най-уязвимите, в частност жените, момичетата и момчетата (80% от бенефициентите ни), както и хората с увреждания, разселените лица, бежанците и мигрантите по цял свят.

Отдел „Застъпнически политики“ осъществява дейности за повишаване на информираността, ориентирани към граждани и институции с цел стартиране на обществени и политически промени и насърчаване на участието. Заедно с други представители на гражданското общество, той помага на гласа на най-слабите да стигне до политическия дневен ред в Италия и по света; и участва в основната координация на закрилата на правата на децата и жените.

В Италия *WeWorld Onlus* предлага и осъществява проекти за глобално гражданско образование заедно с училища, университети, местната власт и гражданите. Като част от тези дейности *WeWorld Onlus* организира EXPONI le tue IDEE!

Това е „образователно състезание“ по актуални глобални въпроси: опазване на мира и човешките права, включване, участие, природозащита, климатични промени, недискриминация, миграция и развитие.

Тези въпроси може да станат основна тема в дебат между две противоположни тези, от които ще надделее едната благодарение на уменията на учениците да правят проучвания и обобщения и да разсъждават логически.

Изданието на местното състезание по дебати през 2020/2021 г. е част от европейския проект „Спри промяната на климата, постави начало на климат на промяна“ – за кратко „Климат на промяна“ или #ClimateOfChange – който се ръководи от *WeWorld* и включва 16 европейски организации. Проектът се финансира от Европейската комисия по програма „Образование за развитие и повишаване на информираността“.

Инициативата се стреми да насърчи младите европейци да осмислят сложните взаимовръзки между климатичните промени и миграцията, и да стимулира възникването на движение, състоящо се от информирани хора, готови да променят начина си на живот и да изискват нови политики за развитие.

Състезанието по дебати ще се проведе в 13 държави, като в Италия то ще използва формата на Exponi le tue idee!

Благодарение на проекта „Климат на промяна“, в цяла Италия ще се организира състезание по дебати за студенти (на възраст между 19 и 26 г.). Форматът ще бъде същият, с единствената разлика, че отборите ще се състоят само от трима говорители.

Конкурсите, дискусиите, дебатите и състезанията по публично говорене имат дълга традиция в англосаксонските държави, където често се провеждат между- или вътреучилищни съревнования, които допринасят за изграждане на чувство за принадлежност и емоционална свързаност на учениците с училището им.

От образователна гледна точка, състезанията по дискусии и дебати развиват у учениците способността да правят проучвания, да задълбочават предоставените им теми, да работят по групи и да усъвършенстват диалектическите, логическите и говорните си умения, в съответствие с трансверсалните умения, дефинирани на равнището на Европейския съюз и на италианското Министерство на образованието. В частност вижте:

- За Европа: ПРЕПОРЪКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 18 декември 2006 г. относно ключовите компетенции за учене през целия живот (2006/962/ЕС): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32006H0962>
- За Италия: Приложение 2 към Министерско постановление номер 139 – „Ключови компетенции за граждански умения, които се придобиват до края на задължителното образование“: https://archivio.pubblica.istruzione.it/normativa/2007/dm139_07.shtml

В крайна сметка училищните дебати са упражнение по демокрация и граждански умения, при което участниците се научават да се изразяват, да сравняват доводите си в рамките на общи правила и еднакво време и пространство за всеки отбор. Както отбелязва генералният секретар на ООН Пан Ки-мун при старта на световната кампания „Образованието преди всички“:

„Светът е изправен пред глобални предизвикателства, които изискват глобални решения. Тези взаимосвързани глобални предизвикателства подтикват към мащабни промени в мислите и действията ни относно достойнството на ближните. Не е достатъчно образованието да произвежда индивиди, които могат да четат, пишат и смятат. То трябва да е трансформативно и да внася в живота ни споделени ценности. Трябва да култивира активна грижа за света и за онези, с които го делим. Освен това образованието трябва да ни е от полза, когато търсим отговори на големите актуални въпроси... Трябва да дава на хората осмислянето, уменията и ценностите, нужни им да си съдействат при справянето с взаимосвързаните предизвикателства на 21-ви век.“

За настоящото издание на състезанието *WeWorld Onlus* възнамерява да продължи съвместната си работа с вече действащите мрежи от училища, например: мрежата „Дебатираме“ (We Debate), мрежата A suon di parole от провинция Тренто в Италия и мрежата La Gioventù dibatte от Тичино в Швейцария.

За повече информация посетете:

- официалния сайт на EXPONI le tue IDEE!: <https://www.weworld.it/en/how-and-where-we-operate/advocacy-e-networking/educazione-alla-cittadinanza-mondiale/exponi-le-tue-idee-2020-2021/>
- сайта на проект „Спри промяната на климата, постави начало на климат на промяна“: <https://www.weworld.it/en/how-and-where-we-operate/advocacy-e-networking/educazione-alla-cittadinanza-mondiale/climateofchange/>

ЗАБЕЛЕЖКА:

При писането на този правилник се наложи да използваме опростен език, за да направим съдържанието по-функционално и разбираемо. Искаме обаче да подчертаем, че когато говорим за учители, ученици, капитани, съдии и всички други участници, имаме предвид и участничките от женски пол, без да дискриминираме по какъвто и да е начин.

СЪДЪРЖАНИЕ

ЧАСТ ПЪРВА: EXPONI le tue IDEE! в няколко думи	7
За EXPONI le tue IDEE!	7
Участници	7
Какво научават участниците	8
ЧАСТ ВТОРА: Регламент на състезанието	9
Основна идея	9
Трите национални фази и европейската фаза	9
Теми за дебат	9
Организация и провеждане на вътреучилищните квалификации	10
Роли на учениците в дебата	11
Роли на учениците в организацията	11
Избор на място, дата и час на дебата	12
Често задавани въпроси за промени и проблеми	14
Последователност и продължителност на речите	14
СВОБОДЕН ДЕБАТ	14
Как да организираме дистанционен дебат (НОВО)	16
Какво и как оценяваме	19
След дебата	19
Резултати и класиране	19
Определяне на отбора шампион на училището, плейофи и квалификация за финалната фаза	20
Ден на дебата и паневропейски финали	21
Награди и отличия	22
Пътища за трансверсални умения и ориентация (в Италия)	22
Гражданско образование	22
ИЗМЕНЕНИЯ или ДИСПУТИ	23
ЧАСТ ТРЕТА: ПОДГОТОВКА НА ОТБОРА ЗА ДЕБАТА	24
Как да се приготвим за дебата	24
Предварително търсене на информация	25
Заместници	25
Проучвания	25
Напишете конспект на речта	26
Тренировки, тренировки, тренировки!	26
По време на дебата	27
Критики към противниковата теза и активно слушане	27
Често задавани въпроси за дебата	27

Времето има значение	27
Снимки	28
ЧАСТ ЧЕТВЪРТА	29
Учителите координатори	29
Публиката (НОВО)	29
Съдиите	29
Оценяване по време на дебат	30
Оценяване след края на дебата	30
Често задавани въпроси	30
ЧАСТ ПЕТА: Таблица за оценяване	31
Секции	31
Оценяване на съдържанието	31
Оценяване на уменията за обосновка и обосноваващата стратегия	31
Оценяване на стила	32
Резултати	32
Оценяване на капитана	33
Оценяване на говорителите	34
Свободен дебат	35
Как се използват таблиците за оценяване	35
ЧАСТ ШЕСТА: Информационно бюро	36
ПРИЛОЖЕНИЯ	37
Приложение 1: Таблица за оценяване от съдиите	37
Приложение 2: Образци на декларации за предоставяне на лични данни	39

ЧАСТ ПЪРВА

EXPONILE TUE IDEE! В НЯКОЛКО ДУМИ

ЗА EXPONILE TUE IDEE!

EXPONILE TUE IDEE!¹ е състезание, насочено към учениците от италианските гимназии (в девети, десети и единадесети клас), които дебатираат по глобални проблеми с висока актуалност: човешки права, включване, участие, природозащита, климатични промени, недискриминация, миграция и развитие, младежки политики... В частност, националните финали на издание 2020/2021 и паневропейските финали ще се фокусират върху климатичните промени.

Състезанието представлява дебат, в който два отбора спорят по тема от глобална значимост, като я защитават или оборват, приважвайки подходящи изследвания, доказателства и документи. Предварителната фаза, която ще се проведе в рамките на отделните училища и ще включва два, четири или осем отбора от всяко училище, ще бъде последвана от фаза на плейофи между отборите победители и финален Ден на дебата през юни 2021 г. Дебатите в първите две фази ще се състоят на италиански език; на финалите отборите финалисти (по един от училище) сами ще решат дали да участват с италиански или с английски. Отборът, който спечели финалите на италиански, приключва участието си там. Отбори, които искат да участват в европейската фаза, трябва да се включат във финалния етап с английски.

Италианският отбор, който спечели състезанието на английски, ще има възможност да участва в паневропейските финали през ноември 2021 г. в Брюксел. Само ученици от девети, десети и единадесети клас имат право да участват в плейофите и финалите.

EXPONILE TUE IDEE! се отличава от националните и международните състезания по дебати в две отношения:

1. Неговият фокус е върху образователния елемент. В EXPONILE TUE IDEE! не се учите да ставате професионалисти в надпреварите по публично говорене, а да се забавлявате, докато овладявате уменията да слушате, да говорите и да спорите пред публика, след като сте се подготвили по темата. Всички ученици могат да бъдат говорители или изследователи (особено в предварителната фаза); всички участници в отбора могат да си намерят роля. Нужната ангажираност напълно съответства на учебните задължения.
2. Учителите, учениците, съдиите на дебата и всички други участници ще получат възможността да научат повече за глобални проблеми и да дебатираат по изключително актуални теми с осезаемо въздействие върху ежедневието ни.

УЧАСТНИЦИ

Състезанието е отворено към ученици в девети до дванадесети клас на италианските гимназии през учебната 2020/2021 г. (в плейофите и финалите може да участват само девето-, десето- и единадесетокласници), след като подпишат протокол, който ще бъде разпратен до всички училища, желаещи да участват в Exponi. Всяко училище излъчва два, четири или осем отбора (за други варианти се обърнете към Информационното бюро на WeWorld Onlus) и определя свой учител, който ще държи връзка с WeWorld Onlus, с учителите координатори на отборите от училището и със съдиите за евентуални проблеми в училището.

Всеки дебат в предварителната фаза ще се оценява от съдии, които се избират измежду учителите и учениците от записаните училища, бивши ученици, млади студенти, родители, доброволци и поддръжници. Плейофите и финалите ще се оценяват от съдии, които не са свързани със записаните училища.

1 (Италиански) „Изложи идеите си!“ (бел. пр.)

КАКВО НАУЧАВАТ УЧАСТНИЦИТЕ

Ученици: В такова състезание можете да развихрите въображението и уменията си, за да откриете темите, източниците, цитатите и изразните средства, които ви се струват най-ефектни! Ще получите тема и независимо дали защитавате позицията „ЗА“ или „ПРОТИВ“, ще изберете какво и как да проучите и как да подходите по време на дебата. Ще станете главни герои в едно пътешествие, в което ще изградите мисленето си ден след ден, лице в лице с учениците от вашия клас или други училища. Всеки от вас ще открие своето място: като говорител, капитан на отбора (тези роли се редуват по време на предварителната фаза), изследовател, организатор на източниците и данните, стратег по общуването, помощник по организиране на дебата, анализатор на документите и тезите на противниковия отбор... Това пътешествие може да ви помогне да развиете осъзнатост и увереност. То често ще ви изненадва с откритието на способности, които дори не сте подозирали, че имате! Ще ви води към израстване, ще се научите да слушате, да се справяте със стреса, да общувате пред публика; ще увличате и убеждавате публиката, а и ще я забавлявате, прилагайки средствата, които сметнете за най-подходящи. А всичко, което научите, ще ви е полезно до края на живота ви!

Учители: Ще получите шанса да разработите основните теми в учебната програма по увлекателен начин и с широки възможности за интра- и интердисциплинарни препратки. Ще можете да наблюдавате учениците си от различна перспектива, която подчертава уменията им в друг, неочевиден контекст. Ще координирате дейностите на учениците си, като насърчавате участието на най-пасивните и възпирате свръхактивните. Ще се уверите, че всички ученици в отбора имат роля, и ще им предоставите максимална автономност в организацията на графика и методите за проучване, дискутиране и управление на дебата; ще ги насърчавате да се упражняват и готвят, допълвайки състезателните дейности с учебната програма. Благодарение на вашето наблюдение и насоки, учениците ще станат осъзнати протагонисти в едно преживяване, което ще ги сблъска с изключително актуални и важни теми в живота им. Освен това ще се научат да правят задълбочени проучвания, да подбират ключови данни и да разбират как да използват източници. Ще се упражняват да говорят пред публика, да си сътрудничат в рамките на отбора, да се съревновават не толкова за победа, а за знания, да уважават общите правила в един демократичен контекст, който подготвя утрешните глобални граждани. Всичко това затвърждава интердисциплинарните умения на ученика, формулирани на европейско ниво, както и от италианското Министерство на образованието.

Съдии: Ще имате шанса да видите младежи да се занимават с една изключително динамична дейност, която е сравнително нова за италианските училища. Ще наблюдавате ангажиран и творчески диалог. Ще вдъхвате на учениците уважение към правилата и времето, а също и към ценността на оценяването, което желае да насърчава, а не да наказва или изключва. Ще се подложите на изпитание по отговорност и удовлетворение, с бремето и честта да оценявате чуждите постижения, според таблица, която е обща за всички и прозрачна. Ще допринесете за проект, който подкрепя учители, ученици и семейства по трудния път към обучението на утрешните граждани. Същевременно ще придобиете умения, необходими в ежедневието и работния процес.

ЧАСТ ВТОРА

РЕГЛАМЕНТ НА СЪСТЕЗАНИЕТО

ОСНОВНА ИДЕЯ

Участието ли е най-важно? Най-важно е да се учим, докато се забавяваме! Училище, което насърчава участието на младежите и им създава възможности да се изразяват в подкрепяща и забавна среда, е училище, което стимулира ученето и развива всички умения, особено онези, които италианската образователна система често пренебрегва: дебатиране, говорене пред публика, аргументиране на твърдения, критично слушане. Всички тези умения са ключови в живота на възрастния човек.

За много младежи участието в EXPONI ще бъде една от първите (и редки) възможности да говорят пред публика по нетривиални и неочевидни теми, най-често пред хора, които ще оценяват подготовката, стила, уменията им да дебатират и стратегията им на общуване. Ето защо това образователно състезание най-вече дава шанс за обучение в подготовка за живота след училище, и едва после е надпревара. EXPONI le tue IDEE! е състезание по дебати с учебен и извънучебен характер, което не просто кани, а насърчава всеки ученик да се включи. Учениците ще имат шанса да участват в дебата и в проучвателната фаза преди това, или да допринесат за него според уменията и интересите си.

Правилата на турнира са замислени да стимулират участието на максимален брой младежи в предварителната квалификационна фаза и на максимален брой членове на отборите в плейофите и финалите.

ТРИТЕ НАЦИОНАЛНИ ФАЗИ И ЕВРОПЕЙСКАТА ФАЗА

Националното състезание се състои от фаза на вътрешни дебати в рамките на отделните училища, регистрирани между ноември 2020 г. и януари 2021 г., фаза на плейофи на местно и регионално ниво, от март до април 2021 г., и накрая Ден на дебата през юни 2021 г., на който ще присъстват най-добрите отбори от всички италиански училища. Дебатите през първата и втората фаза ще се проведат на италиански език; за финала отборите шампиони (по един от училище) ще решат дали да участват с италиански или с английски. Отборите, които предпочетат италиански, ще приключат състезанието на национално ниво; а онези, които искат да продължат в европейската фаза, са длъжни да изберат английския.

Следователно ще има два национални гимназиални отбора шампиони: един с италиански; и един с английски, който ще продължи към паневропейските финали в Брюксел (ноември 2021 г.). Там националните отбори ще бъдат разпуснати и ще се сформират 13 нови европейски отбора с участници от различни държави.

Училища, които не спазват графика на вътрешната фаза, без да предоставят уважителна причина, одобрена от WeWorld Onlus, ще бъдат изключени от плейофите.

WeWorld Onlus ще разпредели записаните училища в групи по географско местоположение. Всяка група ще излъчи един отбор за Деня на дебата.

Дебатите в отделните училища и в плейофите ще се проведат на италиански език, а за финалите всеки отбор може да избере италиански или английски.

Всички промени в графика, независимо от причината, ще се оповестяват своевременно.

ТЕМИ ЗА ДЕБАТ

EXPONI е състезание, насочено към учениците от италианските гимназии (в девети, десети и единадесети клас), които дебатират по глобални проблеми с висока актуалност: човешки права, включване, участие, природозащита, климатични промени, недискриминация, миграция и развитие, младежки политики...

За изданието през 2020-2021 година темите ще бъдат вдъхновени от Целите за устойчиво развитие, като в частност националните и паневропейските финали ще се фокусират върху климатичните промени. Темите

се въвеждат с въстпителен информационен лист, изготвен от WeWorld Onlus със съдействието на експерти (напр. Научния комитет на община Милано за Експо 2015). Тезите за дебат ще бъдат обявени предварително (до октомври 2020 г.), за да остане време на отборите да подготвят речите си. Примерни тези: „Водата като общо благо: публично или частно управление?“, „ГМО са/не са заплаха за околната среда и здравето“. Темите ще засягат научни, обществени, политически, екологични, здравословни, образователни и културни въпроси и ще бъдат формулирани така, че нито една гледна точка – за или против – да не получи превес или „етическо преимущество“.

По време на вътрешната фаза записаните училища ще бъдат поканени да си изберат от списък с теми, предоставени от WeWorld Onlus. WeWorld Onlus ще определи кои отбори ще защитават тезата „за“ или „против“. В плейофите и финалите темите ще се избират и разпределят директно от WeWorld Onlus.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕЖДАНЕ НА ВЪТРЕУЧИЛИЩНИТЕ КВАЛИФИКАЦИИ

Всяко училище излъчва два, четири или осем отбора (или друг брой, при уговорка с WeWorld Onlus). То избира и един учител координатор, който ще участва в групови обучения, предложени от WeWorld Onlus – онлайн или в конкретни училища/университети. Организацията на дебатите се осъществява индивидуално от всяко училище, а учителят координатор отговаря за това да привлече като помощници свои колеги и учениците от записаните отбори (вижте следващия абзац). Организацията на дебатите в рамките на училището включва например: избор на дати, часове, зали, подготовка на залите и пр.

Записаните отбори трябва да си изберат название (напр. „Всичко знам аз“, „Говори ми“, „Жълтите пингвини“ и т.н.). Това название помага за разграничаване на отбора и създава усещане за принадлежност. Учителят или отговорникът координатор трябва да потвърди названията пред WeWorld Onlus при записването.

10

Напомняме, че може да участват отбори не само от съученици, но и от младежи в различни паралелки. Така едно училище има право да се включи и на учебно ниво, с групи по класове, и на извънучебно, с отбори от различни класове, а също така и смесено (групи по класове и от различни класове), стига крайният брой на записаните отбори да бъде два, четири или осем.²

Ако в някое училище участват само два отбора, те ще се съревновават три пъти в периода ноември 2020 г. – януари 2021 г., като се редуват „за“ и „против“ водещата теза (отборът, който в първия дебат защитава тезата „за“, във втория поема тезата „против“, а в третия – отново „за“).

Ако отборите са четири, се провежда малък италиански турнир:

4 отбора (A, B, C, D)

Рунд Дебати

1	A за / B против	C за / D против
2	A против/ D за	C против / B за
3	A за / C против	B за / D против

При осем отбора се провеждат два италиански турнира, а шампионите се срещат на финала. Победителят продължава към плейофите с другите училища.

При повече от осем отбора WeWorld Onlus ще изготви схема за съответното училище.

Във всеки от горните случаи WeWorld Onlus ще разпредели тезите „за“ и „против“ за първия рунд достатъчно време преди датата на дебата, а учителят координатор ще ги обяви.

Във всеки дебат ще участват по 6 ученици от отбор: трима говорители, един от които се избира за капитан, и трима критични слушатели. В училищната фаза препоръчваме (но не е задължително) тримата говорители да се сменят при всеки дебат, за да могат максимален брой ученици да влязат в тази роля. Добре е на все-

² При уговорка с WeWorld Onlus и при наличието на достатъчен брой доброволци за съдии в училищната фаза, най-големите училища може да запишат повече от 8 отбора. В края на тази фаза обаче само един отбор продължава към следващата (вижте абзаца за плейофите).

ки дебат да присъстват поне един-двама допълнителни говорители, за да заместят основните, в случай че те отсъстват в деня на дебата.

ВАЖНО: Напомняме, че СВОБОДНИЯТ ДЕБАТ, който се провежда непосредствено преди заключенията на двамата капитани, е ЗАДЪЛЖИТЕЛЕН както във вътрешната фаза (в поне един от дебатите), така и в плей-офите. Той трае максимум 8 минути, през които взимат думата поне двама говорители от всеки отбор. Разгледайте по-надолу последователността и продължителността на речите и останалите подробности за свободния дебат.

РОЛИ НА УЧЕНИЦИТЕ В ДЕБАТА

СЪСТАВ НА ОТБОРА ПО ВРЕМЕ НА ДЕБАТА

Отборът се състои от шестима ученици, разпределени по следния начин:

Капитанът държи въстпителната реч и прави заключението.

Встъпителна реч: Целта ѝ е да представи тезата на отбора и ключовите точки, набелязани през подготвителната фаза. Дватама капитани ще представят един след друг (винаги започвайки с отбор „ЗА“) основното тълкуване, което отборът им дава на тезата, и така ще я разширят.

Заклучение: Това са последните думи, които съдиите ще чуят, затова те трябва да обобщят гледната точка на отбора и доводите, представени по-рано, и да убедят съдиите в ефективността на тези доводи.

Първи и втори говорител: Те могат да доразвият тезата, представена от капитана им, или да я използват като отправна точка за възражения към противоположната теза. Могат да допълнят цитираните източници, да добавят документи и пр. Тяхна е задачата да опровергават доводите на противниковия отбор, като демонстрират слабите места и противоречията в тях. Важно е и да умеят да реагират на критиките, които ще получат, отговаряйки им точка по точка. За целта им е нужна солидна изследователска основа и ясна отборна стратегия.

Трима критични слушатели: Стоят непосредствено зад капитана и двамата говорители и записват доводите на противниковия отбор, а в почивките ги изброяват пред говорителите, за да знаят те на какво имат да отговарят. Слушателите **НЯМАТ** право да участват в свободния дебат!

За ефективното провеждане на дебата има и други също толкова важни роли за останалите участници от отбора. Под наставничеството на учителя трябва да се идентифицират следните роли за всеки конкретен дебат:

- **Изследователи:** Те анализират източниците, сравняват ги и ги подбират според достоверността им; глобяват документ с полезни цитати.
- **Стратези:** Планират поредността на говорителите и доводите, ръководейки се от източниците.
- **Треньори:** На говорителите ще им се наложи да говорят пред непознати хора (съдиите на дебата, противниковия отбор, евентуално и публика), затова първо трябва да се упражняват с някои от собствените си съотборници.
- **Заместници** (на капитана, говорителите или слушателите): Могат да бъдат говорители в следващите дебати или просто резерви в случай на нужда; затова трябва да са подготвени специфично за ролята, която ще изпълняват.

За повече подробности по тези роли вижте Част трета: „ПОДГОТОВКА НА ОТБОРА ЗА ДЕБАТА“.

РОЛИ НА УЧЕНИЦИТЕ В ОРГАНИЗАЦИЯТА

Освен ролите, свързани с провеждане на самия дебат, е необходимо да изберете ученици, които ще се грижат за организационните аспекти. Тези роли обслужват цялото училище и всички участници, за да се проведе дебатът по най-добрия възможен начин. Разбира се, един ученик може да заема няколко роли, ако желае и е свободен – и ако отборът е съгласен.

- **Помощник на съдиите** (по един от отбор): посреща съдиите и ги отвежда до залата, в която ще се проведе дебатът. Показва им стаята, в която ще проведат окончателното оценяване, и се грижи никой да не влиза или да ги безпокои (стои пред вратата).
- **Отговорник за следене на времето** (по един от отбор): Следи говорителите да не надхвърлят времето, определено за всяка реч. Един от двамата отговорници (избраникът на отбора „за“) има допълнителната задача да прочете темата на дебата, имената на говорителите, които от време на време се редуват, и да бъде председател на дебата.
- **Председател на дебата**: посреща и поздравява говорителите. Представя темите, следи за реда и моли за тишина в залата, когато дойде време съдиите да обявят резултатите.
- **Помощник по подреждане на залата**: Подготвя всички материали за дебата: маси, столове, табло с темата на дебата, поставки за табелки с имената на говорителите, масата на съдиите, стаята, в която се преместват те за окончателното оценяване...
- **Помощник по организиране на дебата**: Помага на учителя да избере датите и помещенията, където ще се проведе дебатът.
- **Отговорници за връзки с медиите**: Отговарят за връзката с местните медии, разгласата в социалните мрежи и комуникацията с *WeWorld Onlus*. В частност, Туитър и Фейсбук са идеални канали за разгласа на образователни състезания. Те могат да се актуализират в реално време и да генерират дебат между поддръжниците на различните отбори. Всички канали трябва да се използват в рамките на добрия тон. Състезанието не бива да навлиза в личния живот на участниците, да разпространява деликатни лични данни или обиди към противниковия отбор. *WeWorld Onlus* поддържа хаштага #exponi и Туитър профила @exponidee. Може да използвате и Фейсбук или Инстаграм с хаштага #climateofchange. *WeWorld Onlus* ще се радва на всякакви идеи в съзвучие с образователния дух на състезанието.

12 За повече подробности по подготовката на дебата вижте Част трета.

ИЗБОР НА МЯСТО, ДАТА И ЧАС НА ДЕБАТА

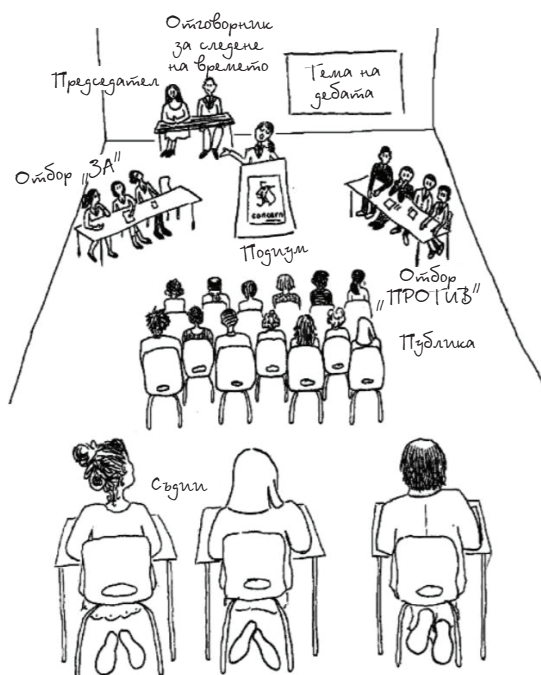
В квалификациите един дебат трае общо около **75 минути** (встъпление на председателя, същински дебат, почивки на съдиите...) – от момента, в който отборите заемат отреденото си пространство, до момента, в който го напуснат, включително етапа на окончателно оценяване от съдиите.

Молим учителя координатор да изготви календар на срещите в училището и да го изпрати на *WeWorld Onlus*, а ние на свой ред ще обявим имената и данните за контакт на съдиите, достатъчно време преди самия дебат.

Тъй като всеки отбор ще участва в поне 3 дебата в периода ноември 2020 г. – януари 2021 г., важно е учителят координатор с подкрепата на помощниците по организиране на дебата да избере най-удачните дати и часове заедно с другите участващи учители и отбори.

Всяко училище само решава дали да проведе дебатите по време на учебните занятия или извън тях. В първия случай имайте предвид, че всеки дебат трае около 75 минути, тоест може да се наложи да помолите ваши колеги да променят графика на часовете си. Във втория случай се съобразете с учениците, които живеят далеч и им се налага да си тръгнат по-рано, за да хванат автобус или влак.

Помещението за дебата трябва да е достатъчно голямо, за да побира два отбора, съдиите, наблюдателите и евентуалната публика. Обикновено класните стаи не са достатъчно просторни и ще ви трябва по-подходящо място: специална зала, училищната библиотека, мултимедийната зала и пр. Избраното помещение трябва да позволява да подредите отборите както е показано на илюстрацията:

Източник: Concern, Debate handbook, 2011

Възможни са и алтернативни подредби, стига да спазите следните изисквания:

- съдиите да виждат добре лицата на говорителите и да ги чуват без смущения;
- ученици, които нямат активна роля в дебата (като говорители, критични слушатели, отговорници за следене на времето и пр.), стават негова публика, която се разполага на поне няколко метра пред говорителите;
- двата отбора седят лице в лице, а между тях има маса, от която говори всеки говорител, когато му дойде редът; въпросният говорител сам решава кога да се обърне към публиката и кога – към противниковия отбор (смяната на събеседника е част от стила и стратегията на речта); зад говорителите може да седят максимум трима критични слушатели на отбор.
- двамата отговорници за следене на времето да изберат място, което се вижда лесно и от двата отбора;
- да има пространство за черна дъска, интерактивна дъска или екран, на който публиката може да вижда темата на дебата;
- пред отборите се слагат следните надписи: имена на говорителите (в поставки за табелки), название на отбора (напр. „Жълтите патоци от 11 „а““);
- близо до залата за дебат трябва да се намира помещение, в което съдиите ще се съберат за оценяването в края на дебата; освен тях там не е разрешено да влиза никой друг – ученик, учител или външен човек (вижте Част четвърта, „СЪДИИТЕ“);
- да няма лампи или прожектори, които смущават говорителите;
- по възможност избягвайте микрофоните или озвучителните системи, освен ако акустиката на помещението ги изисква и сте ги изпробвали преди дебата.

Предварително пресметнете приблизителния брой хора, които ще присъстват в помещението, и подгответе нужната мултимедия. Може да качите по стените материалите, предоставени от *WeWorld Onlus* (плакати на EXPONI le tue IDEE!). Формулярите за водене на дебата и за оценяване (вижте ПРИЛОЖЕНИЯТА) може да свалите директно от <https://www.weworld.it/come-e-dove-interveniamo/exponi-le-tue-idee/materiali/> – добре е училището да разпечата няколко екземпляра.

Други полезни препоръки:

- Мобилните телефони да се държат изключени или в безшумен режим; никой от шестимата участници в отбора няма право да ги ползва по време на дискусиите. Времето се следи от съответните отговорници, така че отборите не може да употребяват мобилни телефони като хронометри.
- Имайте предвид, че аплодисментите са позволени, но препоръчваме те да останат за след края на дебата, за да не разсейват говорителите и да не пречат на другите учебни часове.

Спазването на тези указания се следи от помощниците по подреждане на залата и помощниците по организиране на дебата (и от двата отбора).

ЧЕСТО ЗАДАВАНИ ВЪПРОСИ ЗА ПРОМЕНИ И ПРОБЛЕМИ

1. Какво да правя, ако някой говорител от отбора ми се разболее в деня на дебата?

Всеки отбор трябва да разполага със заместници, които да се включат, ако някой участник е възпрепятстван. От ключово значение е заместниците да следят проучването, анализа и практическите сесии, за да се подготвени за дебата.

В редките случаи, в които няма нито един наличен заместник, отборът може да участва с петима членове (трима говорители и двама критични слушатели).

2. Как да постъпя, ако външни обстоятелства (стачки, екстремни метеорологични условия и др.) попречат на отбора ми да участва?

Очевидно няма как да предвидим такива събития. Учителят координатор от училището домакин незабавно ще уведоми записаните отбори, съдиите и WeWorld Onlus, и ще бъде насрочен друг дебат.

3. Как да постъпя, ако някой отбор обяви, че е възпрепятстван да участва в дебата?

Ако промяната се обяви с поне 48 часа предизвестие, ще бъде организиран друг дебат на нова дата. Промени с по-малко от 48 часа предизвестие няма да се приемат, освен със съгласието на всички записани отбори в училището. Тогава обаче WeWorld Onlus отговаря за крайното решение, което не подлежи на обжалване. На отбора, който не се яви, се присъжда загуба с 3 на 0.

4. Ами ако някой отбор закъснява?

Ако закъснението надхвърли 30 минути, се счита за дисквалификация и другият отбор печели. Ако обаче отборът все пак пристигне и помоли да участва, другият отбор може да му позволи по свое усмотрение, при което не се дават наказателни точки.

5. Какво да правим, ако някой съдия закъснява?

Свържете се с него, използвайки данните в документите, предоставени от WeWorld Onlus. Ако не отговаря или не се яви, потърсете заместник в училището или публиката. Друг вариант е да проведете дебата само с двама съдии.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ И ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА РЕЧИТЕ

Всеки отбор се състои от трима говорители и трима критични слушатели; един от тях е капитан в конкретния дебат.

Всеки говорител разполага с 3 минути. Капитанът взима думата два пъти, в началото и в края на речите на отбора му.

СВОБОДЕН ДЕБАТ

След края на речта на втория говорител от отбора „ПРОТИВ“ и преди заключенията на капитаните се провежда фазата на свободен дебат, която трае до 8 минути¹ и има следните правила:

¹ Ако и двата отбора не желаят да продължават, понеже са изчерпали валидните доводи, тази фаза може да приключи по-рано.

1. Започва отборът „ЗА“.
2. Участие взимат само трима души (двама говорители и капитанът) от всеки отбор. Критичните слушатели може да дават идеи на отбора си, но НЕ се включват пряко.
3. Думата трябва да вземат поне по двама участници от отбор.
4. За целта те или изчакват предишния говорител (който може да е техен съотборник) да свърши, или вдигат ръка и биват записани.
5. Отбор, който попречи на другия да се изкаже, получава наказателни точки от съдиите.
6. Председателят на дебата следи дали поне двама души от отбор са се изказали поне веднъж, дали участници, заявили желание, ще получат думата, и дали някой отбор не обсебва цялото време. Последното носи наказателни точки.

Бел. 1: Отборът, в който се изкажат повече участници, получава по-висока оценка.

Бел. 2: Не забравяйте, че свободният дебат е задължителен във всички фази на състезанието – от вътреучилищната до финалите!

Бел. 3: Критичните слушатели НЕ може да взимат думата в свободния дебат, те само дават идеи на отбора си!

Целият дебат трае 32 минути (12 на отбор и 8 за свободния дебат), без да броим почивките. Това е напълно достатъчно на отборите да изложат различни доводи, да ги утвърдят с доказателства или документални препратки, да оспорят противниковите доводи и да отговорят на възраженията, да дебатират, да задават въпроси или да им отговарят.

Времето, определено за речите, се измерва от двамата отговорници за следене на времето (вижте „Отговорници за следене на времето“ в секцията „Роли на учениците в организацията“, Част втора). 30 секунди преди края на трите минути, единият отговорник пуска звук от мобилен телефон, бие звънче (предварително подготвено) или вдига ръка. Когато трите минути изтекат, вдига ръка и вторият отговорник и (ако е възможно) отново се бие звънче. Тогава говорителят не може да продължи речта си, освен за да довърши настоящото си изречение (максимум 15 секунди). Всяко съществено просрочване на трите минути се наказва от съдиите.

Председателят представя говорителите и дебатът започва. Първо се изказват двамата капитани, последвани от другите говорители, които се редуват, а финалните речи се държат отново от капитаните. Накрая съдиите се оттеглят да определят победителите.

Ето подробната последователност на един дебат:

1. Настаняване и взаимно представяне на отборите и съдиите (5 мин).
2. Председателят на дебата/отговорникът за следене на времето представя/прочита темата (1 мин).
3. Председателят кани капитана на отбора „ЗА“ да представи отбора си (1 мин).
4. Председателят кани капитана на отбора „ПРОТИВ“ да представи отбора си (1 мин).
5. Председателят кани капитана на отбора „ЗА“ да опише позицията си (1 мин).
6. Капитанът я описва (3 мин).
7. Председателят кани капитана на отбора „ПРОТИВ“ да опише позицията си (1 мин); капитанът я описва (3 мин).
8. Председателят представя първия говорител на отбора „ЗА“ (1 мин), който държи реч (3 мин).
9. Председателят представя първия говорител на отбора „ПРОТИВ“ (1 мин), който държи реч (3 мин).
10. Двеминутна почивка, през която съдиите подреждат записките си, а всеки отбор прави вътрешно обсъждане (2 мин).
11. Председателят представя втория говорител на отбора „ЗА“ (1 мин), който държи реч (3 мин).
12. Председателят представя втория говорител на отбора „ПРОТИВ“ (1 мин), който държи реч (3 мин).

13. Съдиите взимат двуминутна почивка, за да си набележат оценки на току-що представилите се говорители; междувременно **критичните слушатели** предлагат оборващи стратегии на говорителите и двата отбора се подготвят за свободния дебат (2 мин).
14. **Свободен дебат:** Председателят дава думата на отбора „ЗА“, който открива **свободния дебат**; тук трябва да се изкажат поне веднъж поне двама участници от отбор (до 8 мин).
15. Съдиите взимат двуминутна почивка, за да подредят записките си, а междувременно двата отбора се готвят за финалните речи на капитаните.
16. **Председателят** дава думата на капитана на отбора „ЗА“ (1 мин), който прави заключение (3 мин).
17. **Председателят** дава думата на капитана на отбора „ПРОТИВ“ (1 мин), който прави заключение (3 мин).
18. **Председателят** обявява дебата за приключил, а съдиите се оттеглят в помещението за оценяване, съпроводени от **помощниците** си, и в рамките на 10-15 минути финализират оценките си и избират победител. Двата отбора остават в залата за дебати.

НОВО: Докато чакате оценките, препоръчваме на председателя и помощниците да въвлекат публиката в дискусия или гласуване с вдигане на ръка по темите на протеклия дебат. Примерни въпроси: Колко от вас са съгласни с позицията „за“ и колко – с „против“? След като чухте доводите на двата отбора, кои от вас промениха мнението си? Кои доводи ви заинтригуваха най-силно? Научихте ли нещо ново? И т.н.

19. **ВАЖНО:** Само по време на вътреучилищната фаза, която следва да е обучителна и образователна, при съгласие от отборите и учителите координатори, **съдиите могат да извикат говорителите поотделно и да им дадат кратка оценка на представянето и съвети.** Това трябва да се случи преди публичното оповестяване на резултата и да не отнема по повече от минута на говорител (6 мин).
20. Съдиите се връщат в залата за дебати и оповестяват мотивите за решението си, един по един или с обща оценка, представена от един от тях. Публичните мотиви не бива да споменават конкретни говорители, а трябва да звучат неутрално или да са обърнати към целия отбор. Обявяване на резултата (3 мин).
21. Председателят повтаря резултата на висок глас, благодари на участниците и припомня за следващия дебат или други крайни срокове. Приветствия (3 мин).

ВНИМАНИЕ: Доводи, изложени, след като времето за дадена реч е изтекло, не подлежат на оценяване. Трябва да се научите да се вметвате в даденото ви време!

Като цяло, включвайки почивките и дребни забавяния, всеки дебат, структуриран по горния начин, отнема не повече от 75 минути.

КАК ДА ОРГАНИЗИРАМЕ ДИСТАНЦИОНЕН ДЕБАТ (НОВО)

В контекста на мерките за справяне с извънредната ситуация, причинена от разпространението на ковид-19, и мерките, предприети от образователните учреждения, вярваме, че ще е полезно да споделим някои препоръки за онлайн адаптация на методиката за обучение по дебати.

Макар дистанционните дебати да имат определени недостатъци, сравнени с истинските дебати във физическо пространство, например по-голямата продължителност на събитието и подготовката му, може да открием и някои предимства на извънредната обстановка, тоест да си поставим ново предизвикателство, като изследваме границите и възможностите на информационните технологии, за да съхраним усещането за свързаност, среща, дебат и общуване.

Предложения:

- Използвайте някоя платформа, като **Zoom** или **Google Meet**, която ви позволява едновременно да виждате всички участници и да ги разделяте по „стаи“ през почивките.
- Добре е съдиите да разпечатат таблицата за оценяване или да ползват редактируемата версия на файла.

- Дръжте уебкамерите включени по време на дебата.
- Дръжте микрофоните изключени и ги включвайте само когато дойде редът ви да говорите. Когато приключите речта си, отново спрете микрофона си.
- Нека всеки участник назове профила си с име, фамилия и роля (напр. „Марио Роси_капитан ЗА“, „Андреа Бианки_слушател ПРОТИВ“, „Киара Верди_отговорник време“). Това ще улесни съдиите и противниковия отбор да се ориентират в ролите.

В дебата е необходимо да участват:

- трима говорители и трима критични слушатели от отбора „ЗА“
- трима говорители и трима критични слушатели от отбора „ПРОТИВ“
- трима съдии
- председател на дебата
- отговорник за следене на времето

Всеки говорител разполага с 3 минути. Капитанът взима думата два пъти, в началото и в края на речите на отбора му.

Времето, определено за речите, се отчита от отговорника за следене на времето (вижте „Отговорници за следене на времето“ в секцията „Роли на учениците в организацията“, *Част втора*). 30 секунди преди края на трите минути, отговорникът включва микрофона си и пуска звук от мобилен телефон или бие звънче (предварително подготвено). Когато трите минути изтекат, отговорникът вдига ръка, включва микрофона си и отново бие звънчето. Тогава говорителят не може да продължи речта си, освен за да довърши настоящото си изречение (максимум 15 секунди). Всяко съществено просрочване на трите минути се наказва от съдиите.

Председателят представя говорителите и дебатът започва. Първо се изказват двамата капитани, последвани от другите говорители, които се редуват, а финалните речи се държат отново от капитаните. Накрая съдиите се оттеглят да определят победителите.

17

Ето подробната последователност на един дебат:

1. Председателят на дебата приветства участниците (съдиите и отборите), проверява дали всички присъстват, дали ролите им са очевидни и дали камерите и микрофоните им работят. Би било полезно и да повтори правилата за дистанционен дебат (почивки, свободен дебат и т.н.).
2. Председателят/отговорникът за следене на времето представя/прочита темата (1 мин).
3. Председателят кани капитана на отбора „ЗА“ да представи отбора си (1 мин).
4. Председателят кани капитана на отбора „ПРОТИВ“ да представи отбора си (1 мин).
5. Председателят кани капитана на отбора „ЗА“ да опише позицията си (1 мин).
6. Капитанът я описва (3 мин).
7. Председателят кани капитана на отбора „ПРОТИВ“ да опише позицията си (1 мин).
8. Капитанът я описва (3 мин).
9. Председателят представя първия говорител на отбора „ЗА“ (1 мин), който държи реч (3 мин).
10. Председателят представя първия говорител на отбора „ПРОТИВ“ (1 мин), който държи реч (3 мин).
11. **Двеминутна почивка**, през която съдиите подреждат записките си, а всеки отбор прави вътрешно обсъждане (2 мин). Тук, ако софтуерът го позволява, препоръчваме да разделите участниците в 3 „стаи“: на отбора „ЗА“, на отбора „ПРОТИВ“ и на съдиите. Задача на председателя е да създаде стаите и да ги затвори в края на двете минути.

Алтернативно удачно решение е да използвате WhatsApp или друг месинджър; в рамките на двете минути участниците може да се присъединят към групов разговор (който е бил предварително стартиран) и да дебатират. През това време те са с изключени микрофони и уебкамери във виртуалната

стая за дебати. В края на двете минути отговорникът за следене на времето включва микрофона си, бие звънчето и кани всеки да си включи камерата отново.

12. Председателят представя **втория говорител на отбора „ЗА“** (1 мин), който държи реч (3 мин).
13. Председателят представя **втория говорител на отбора „ПРОТИВ“** (1 мин), който държи реч (3 мин).
14. **Съдиите** взимат двеминутна почивка, за да си набележат оценки на току-що представилите се говорители; **междувременно критичните слушатели** предлагат оборващи стратегии на говорителите и двата отбора се подготвят за свободния дебат (2 мин).

Тук препоръчваме да разделите участниците в 3 „стаи“: на отбора „ЗА“, на отбора „ПРОТИВ“ и на съдиите. Задача на председателя е да създаде стаите и да ги затвори в края на двете минути.

Алтернативно удачно решение е да използвате WhatsApp или друг месинджър; в рамките на двете минути участниците може да се присъединят към групов разговор (който е бил предварително стартиран) и да дебатира. През това време те са с изключени микрофони и уебкамери във виртуалната стая за дебати. В края на двете минути отговорникът за следене на времето включва микрофона си, бие звънчето и кани всеки да си включи камерата отново.

15. Свободен дебат: Председателят дава думата на отбора „ЗА“, който открива **свободния дебат**; тук трябва да се изкажат поне веднъж поне двама участници от отбор (до 8 мин).

Говорителите могат да поискат думата, като вдигнат ръка или като включат микрофона си и кажат: „Искам думата“. Задача на председателя е да обяви последователността на изказванията, като даде думата на първия, който си я е поискал.

16. **Съдиите** взимат двеминутна почивка, за да подредят записките си, а междувременно двата отбора се готвят за финалните речи на капитаните.

Тук препоръчваме да разделите участниците в 3 „стаи“: на отбора „ЗА“, на отбора „ПРОТИВ“ и на съдиите. Задача на председателя е да създаде стаите и да ги затвори в края на двете минути.

Алтернативно удачно решение е да използвате WhatsApp или друг месинджър; в рамките на двете минути участниците може да се присъединят към групов разговор (който е бил предварително стартиран) и да дебатира. През това време те са с изключени микрофони и уебкамери във виртуалната стая за дебати. В края на двете минути отговорникът за следене на времето включва микрофона си, бие звънчето и кани всеки да си включи камерата отново.

17. Председателят дава думата на капитана на отбора „ЗА“ (1 мин), който прави заключение (3 мин).
18. Председателят дава думата на капитана на отбора „ПРОТИВ“ (1 мин), който прави заключение (3 мин).
19. Председателят обявява дебата за приключил, а съдиите се оттеглят в друга виртуална стая и в рамките на 10-15 минути финализират оценките си и избират победител. Двата отбора ги изчакват.
20. **Съдиите се връщат във виртуалната стая на дебата** и оповестяват мотивите за решението си, един по един или с обща оценка, представена от един от тях. Публичните мотиви не бива да споменават конкретни говорители, а трябва да звучат неутрално или да са обърнати към целия отбор. Обявяване на резултата (3 мин).
21. Председателят повтаря резултата на висок глас, благодари на участниците и припомня за следващия дебат или други крайни срокове. Приветствия (3 мин).

ВНИМАНИЕ: Доводи, изложени, след като времето за дадена реч е изтекло, не подлежат на оценяване. Трябва да се научите да се вметвате в даденото ви време!

Като цяло, включвайки почивките и дребни забавяния, всеки дебат, структуриран по горния начин, отнема не повече от 75 минути.

Бел. 1: Не забравяйте, че свободният дебат е задължителен във всички фази на състезанието – от вътрешучилищната до финалите!

Бел. 2: Критичните слушатели НЕ може да взимат думата в свободния дебат, те само дават идеи на отбора си!

КАКВО И КАК ОЦЕНЯВАМЕ

Накратко (ще разгледаме това по-подробно в *Част пета: „ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ“*), съдиите оценяват следното: защитаващата и оборващата стратегия и логика; и стила на представяне. По отношение на **защитаващата/оборващата стратегия**, оценяват се убедителността, логиката на доводите, съгласуваността между речите на отделните говорители, способността да работите в екип, удачността на доводите, съгласуваността и разнообразието на използваните източници и преди всичко способността да отговорите на доводите на опонентите си. По отношение на **съдържанието**, оценяват се познаването (ерудияция) и разбирането (яснота) на темата, удачността на доводите и разнообразието на използваните източници. По отношение на **стила**: яснотата на представянето, способността да ангажирате другите и да поддържате интереса им, уменията да убедите публиката и да задържите вниманието ѝ, избягвайки продължителното четене и театралничене.

Всеки съдия може да даде 50 точки на отбор както следва: 10 точки за встъпителната реч на капитана, 10 за първия говорител, 10 за втория говорител, 10 за свободния дебат и 10 за заключителната реч на капитана. Десетте точки на реч се разпределят в две области: максимум 5 точки за съдържание, логика на защитаващите и оборващите доводи; максимум 5 точки за ораторски умения.

Всеки отбор може да получи между 10 и 50 точки от един съдия, или общо 30 до 150 точки от тримата съдии.

СЛЕД ДЕБАТА

Един от тримата съдии има задачата да прати таблицата с резултатите на WeWorld Onlus по факс на 02.56.81.64.84 или по имейл на exponi@weworld.it (най-добре пратете имейл със сканирана версия на таблиците за оценяване). **Ако има как това да се случи директно от училището домакин на дебата, в края на самия дебат, ще се избегнат забавянния при получаването на резултатите.** Само таблиците, получени от WeWorld Onlus по този начин, доказват коректното провеждане на дебата и се зачитат, когато изчисляваме класирането на училището.

РЕЗУЛТАТИ И КЛАСИРАНЕ

Точките, които всеки съдия присъжда на всеки говорител, заедно дават класирането на целия отбор, а оттам определят и кой е победител. Класирането на отборите ще се определи от съдиите по следните критерии:

Решение	Резултат	Сценарии
Единодушна победа ¹	3 на 0	И тримата съдии гласуват за единия отбор: т.е. всички съдии присъждат по-висок резултат на единия отбор.
Победа с мнозинство	2 на 1	Двама от тримата съдии гласуват за единия отбор; само един съдия гласува за другия.

Не са разрешени равенства, така че всеки съдия е длъжен да определи единия или другия отбор за победител въз основа на точките, които е дал на всеки участник в него.

В случай на изключение, когато присъстват само двама съдии, класирането става така: ако отборът победител получи поне 70 от общо 100-те точки на двамата съдии, резултатът се записва като 3 на 0; иначе е 2 на 1.

¹ Или „победа с дисквалификация“, ако другият отбор е отсъствал без уважителна причина.

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОТБОРА ШАМПИОН НА УЧИЛИЩЕТО, ПЛЕЙОФИ И КВАЛИФИКАЦИЯ ЗА ФИНАЛНАТА ФАЗА

В рамките на училището

В края на квалификациите отборът, класиран най-високо в училищното състезание, бива обявен за шампион на училището. Ако два или повече отбора се класират наравно (напр. имате два отбора с по 7 точки и два с по 2), побеждава онзи (от двата с по 7 точки), който е събрал по-висок общ резултат от 9-те индивидуални оценки, получени в трите училищни дебати. Ако пак се получи равенство, WeWorld Onlus ще изтегли победител по начин, който ще бъде оповестен.

Участие в плейофите

Отборът шампион получава право да участва в плейофите, където ще се определят финалистите, които ще се състезават в Деня на дебата (не по-късно от юни 2021 г.). Ако по каквато и да е причина отборът шампион не може да участва в плейофите, мястото му се заема от отбора, класиран на второ място в съответното училище.

ВАЖНО: С одобрение на WeWorld Onlus и съгласието на участвалите отбори е възможно да съставите училищен отбор, в който влизат до 6 участници от отборите, състезавали се през първата фаза, и който ще продължи към плейофите. Целта е максимално да се открият всички ученици, участвали в проекта.

Плейофи

Отборът шампион на училището получава право да се съревновава с другите отбори шампиони от същата група, за да излъчат победител, който ще продължи към финалите. За плейофите и финалите отделните отбори могат да изберат говорители, капитани, критични слушатели, изследователи и пр. въз основа на уменията, демонстрирани от учениците във вътреучилищната фаза. Отборите, които участват в плейофите, се срещат в един от дните на март или април 2021 г. в училище от групата им. Това училище домакин поема организационните дейности по подобие на вътреучилищното състезание. Съдиите се излъчват от WeWorld Onlus. В един и същ предиобед или следобед може да се проведат една или повече срещи, за да се определи шампионът в групата. Пример: в група „Североизток 1“ в плейофите участват 4 отбора (A, B, C, D).

Среща 1: Отбор А срещу отбор В

Среща 2: Отбор С срещу отбор D

Победителят от среща 1 срещу победителя от среща 2

Ако в някоя група се очаква по-малък брой участници (напр. 3), отново организирайте плейофите така, че да излъчат един шампион.

WeWorld Onlus ще извести участващите отбори за датите, темите и разпределението на позициите „за“ и „против“ чрез техните учители координатори.

Равенства в плейофите

При равенство, ако отборите, участващи в плейофите (без значение дали 3 или 4), са провеждали по няколко дебата във всеки рунд, шампионът се определя така:

Вземете всички таблици за оценяване на отборите с равни точки и задраскайте най-ниската и най-високата оценка, присъдена на индивидуален дебатър. После съберете всички останали индивидуални оценки. Отборът с по-висок резултат е шампион.

Ако пак се получи равенство, добавете и задрасканите оценки; шампион е отборът с по-висок резултат. Ако отново са равни, теглете жребий.

Алтернативна процедура за плейофи

В случай на специфични географски условия или малък брой записани училища в дадена географска област, *WeWorld Onlus* има право да разрешава на училища, които са възпрепятствани да проведат тази фаза, директно да преминат към финалите.

А ако по организационни или форсмажорни причини *WeWorld Onlus* прецени, че е невъзможно да организира плейофите до април 2021 г. (всички от тях или само в някои групи с по няколко училища), ще приложим следната алтернативна процедура, която отборите одобряват по подразбиране при записването си в това състезание:

От общия резултат на вътреучилищното състезание – сбор от 9-те индивидуални оценки (три дебата с по трима съдии) – изваждате двете най-ниски и двете най-високи индивидуални оценки. Сравнявате остатъка с изчислените по същия начин точки на другите шампиони в групата. Отборът с най-висок резултат продължава на финалите. Ако няколко отбора все още са равни, шампион е този, чийто сбор от всичките 9 индивидуални оценки е най-висок. Ако пак се получи равенство или горната схема е неприложима, *WeWorld Onlus* ще тегли жребий, за чиято процедура ще уведоми всички засегнати отбори.

Пример: група „Североизток 1“

Училище „Арлекин“	Жълтите патоци	7 т.	9 оценки: 35, 35, 35, 40, 40, 40, 40, 44, 45	Училищен шампион	195 т. (елиминирани са двете най-ниски и двете най-високи оценки). Трето място в групата.
Училище „Арлекин“	Сините мишки	6 т.		Училищен подгласник	
Училище „Панталоне“	Омер Верди	7 т.	9 оценки: 35, 35, 40, 40, 40, 40, 42, 44, 45	Училищен шампион	206 т. (елиминирани са двете най-ниски и двете най-високи оценки). Шампион на групата, продължава към финалите.
Училище „Панталоне“	Омер Блу	4 т.		Училищен подгласник	
Училище „Пунчинело“	Калвин Верди	7 т.	9 оценки: 35, 35, 35, 40, 40, 40, 42, 42, 45	Училищен шампион	197 т. (елиминирани са двете най-ниски и двете най-високи оценки). Второ място в групата.
Училище „Пунчинело“	Калвин Роси	7 т.	9 оценки: 30, 35, 35, 40, 40, 40, 42, 42, 42	Училищен подгласник	

21

ДЕН НА ДЕБАТА И ПАНЕВРОПЕЙСКИ ФИНАЛИ

За финалната фаза ще се организира поредица събития, включително Ден на дебата (не по-късно от юни 2021 г.), в който записаните отбори – шампиони от местните/регионалните плейофи – ще имат възможността да участват в серия от дебати срещу отбори от други региони. Идеята е да се организира национално мероприятие с участието на училища, групи и сдружения, които популяризират дебатите като средство за усвояване на знания и умения, полезни за демокрацията и участието. Това ще бъде празник и събор, който ще запознае масовата публика с една новаторска и полезна методика за глобални проблеми като климатичните промени и миграцията.

Ще поканим ученици, учители, родители, съдии доброволци и експерти по публично говорене да дискутират темата и да я разгласят в собствените си региони.

Благодарение на проекта „Климат на промяна“, през ноември 2021 г. в Брюксел ще се проведе паневропейски дебат (стига да са спазени всички здравословни изисквания; ще обявим своевременно евентуалните

промени в графика), с участието на учениците от държавите, в които работят партньорите по проекта.

Затова по време на италианските Дни на дебата отборите ще могат да избират дали да участват на финалите с италиански или с английски език.

Следователно ще излъчим два национални училищни шампиона:

- Един отбор за дебатите на италиански, който ще приключи участието си на национално ниво;
- Един отбор за дебатите на английски, който ще продължи към следващата фаза.

Италианският отбор, който спечели гимназиалното състезание на английски език, ще има възможността да участва в паневропейските финали. В Брюксел националните отбори ще бъдат разпуснати и участниците от 13-те европейски държави, които се включиха в инициативата, ще сформират нови отбори.

Повече подробности за Деня на дебата и финалите в Брюксел ще публикуваме на уебсайта:

<https://www.weworld.it/en/how-and-where-we-operate/advocacy-e-networking/educazione-alla-cittadinanza-mondiale/>

НАГРАДИ И ОТЛИЧИЯ

Всички отбори получават сертификат за участие.

Горещо препоръчваме на записаните училища да разпределят учебни кредити на учениците, които се включат в състезанието.

Деветимата шампиони на паневропейските финали и 17 избрани участници ще получат възможност да посетят четирите държави, включени в изследванията на Alma Mater Studiorum към Болонския университет, да се запознаят със сложните явления на климатичните промени и да станат млади посланици и поддръжници на #ClimateOfChange.

По време на състезанието ще публикуваме още подробности за наградите и отличията.

ПЪТИЩА ЗА ТРАНСВЕРСАЛНИ УМЕНИЯ И ОРИЕНТАЦИЯ (В ИТАЛИЯ)

Форматът EXPONI le tue IDEE! може да бъде част от пътищата за трансверсални умения и ориентация, които италианските средни училища следва да планират за десети и единадесети клас през настоящата година. Сред главните умения, които програмата ще позволи на учениците да развият, са: решаване на проблеми, работа в екип, умения за говорене пред публика, ориентиране към краен резултат, управление на стреса. WeWorld Onlus може да гарантира издаване на сертификат за часовите участие в програмата, в случай че заинтересованите училища посочат учител координатор, който да наблюдава и отговаря за процеса на екипна работа на учениците, участващи в отбор. През годините проектът се е провеждал под патронажа на италианското Министерство на външните работи и международното сътрудничество и е получил подкрепа от фондация Sodalitas, консорциум Comieso и фондация Cariplo. Изданието на Exponi le tue Idee за 2016/2017 г. може да се похвали със съдействие и популяризиране от страна на италианското Министерство на образованието, университетите и научните изследвания, чрез негово писмо до всички генерални директори на италианските Регионални училищни офиси. През 2020/2021 г. изданието ще е част от европейския проект с кратко заглавие #ClimateOfChange. Той се ръководи от WeWorld, включва 16 европейски организации и се финансира от Европейската комисия по програма „Образование за развитие и повишаване на информираността“.

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

С обнародването на закон номер 92 от 20 август 2019 г. за „Въвеждане на обучение по гражданско образование в училищата“¹, от учебната 2020/2021 г. всички италиански училища имат задължение да въведат преподаването му в рамките на не по-малко от 33 часа на година. Инструкциите за обучение по гражданско

1 <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2019/08/21/19G00105/sg>

образование, изпратени от ресорното министерство, определят най-добрите методики за насърчаване на глобални умения, сред които е и структурираният дебат (Дебат). Той е признат за една от най-удачните форми за когнитивно и социално развитие на бъдещия глобален гражданин. Дебатът подпомага развиването на критично мислене, като: кара участниците да заемат позиции, които се различават от типичната им гледна точка; насърчава активното слушане; подкрепя решаването на конфликти и провеждането на демократичен диалог. Подготовката за дебата спомага учениците не само да упражнят умения за ефективно общуване и изслушване с уважение към говорещия, но и за необходимостта да намират информация и подбират източници въз основа на тяхната удачност и достоверност.

ИЗМЕНЕНИЯ ИЛИ ДИСПУТИ

Участието в образователното състезание предполага, че участниците приемат изцяло и безрезервно тези правила. Турнирът се провежда в съответствие с въпросните правила, които може да бъдат изменени от WeWorld Onlus въз основа на възникващи нужди. Измененията и уведомленията ще се публикуват своевременно на уебсайта на инициативата и ще се съобщават на участниците по имейл.

Всички диспути, които може да възникнат между участниците относно тълкуването на правилата или провеждането на дебати, ще бъдат разгледани от WeWorld Onlus и организацията ще обяви решението си, което се счита за окончателно и не подлежи на обжалване.

Ако WeWorld Onlus отчете нередност при някой отбор или участник, организацията си запазва правото да наложи наказание, което ще се определя случай по случай.

ЧАСТ ТРЕТА

ПОДГОТОВКА НА ОТБОРА ЗА ДЕБАТА

КАК ДА СЕ ПРИГОТВИМ ЗА ДЕБАТА

Когато един клас сформира отбор, в него участват двадесетина момичета и момчета. При училища, които допускат смесване на паралелки и випуски, всеки отбор трябва да се състои от поне 9 ученици (имайте предвид, че за всеки дебат ще са ви нужни трима говорители и трима критични слушатели, възможни са неочаквани отсъствия и пр.) Следователно всички те имат шанс да играят важна роля.

Като изключим учениците, които ще поемат организационни роли (което не ги лишава от възможност да бъдат говорители или слушатели в следващи дебати) – т.е. помощниците по организиране на дебата, отговорниците за следене на времето, помощниците на съдиите и помощниците по подреждане на залата – активните роли в самия дебат, както изяснихме в *Част втора*, са следните:

- изследователи;
- треньори;
- стратегии;
- капитан;
- първи и втори говорител;
- критични слушатели;
- заместници на горните роли.

24

В получер шрифт са ролите, които участват в дебата.

Бел.: Всички роли са взаимозаменяеми и един ученик може да играе различни роли в различни дебати.

Добре е да разпределите някои от ролите, преди да бъдат обявени темите на дебата. Други, като капитаните и говорителите, може да уточните в края на поредица от тренировъчни сесии. Ето защо е важно учениците да разполагат с време и пространство да се срещат на малки групи и да се упражняват.

След като получат списъка с темите на дебатите, отборите могат да започнат подготовката на речите си. За да разнообразят съдържанието им, **изследователите** трябва да направят проучвания онлайн и в библиотеки, да се допитат за мнението на учители (които, разбира се, насърчаваме да подкрепят и насочват учениците си в подготвителната фаза) и на съотборниците си.

При представянето на една позиция е важно да се цитират източници, данни, статистики, а самата реч да се подреди гладко и ефектно. Изследователите изпълняват важна роля, понеже колкото по-последователни и уместни са техните проучвания, с толкова по-подходящи средства ще разполагат **стратегите**, за да подберат най-силната позиция и да изградят най-добрата ѝ защита.

Изследователите и стратегите – които може да са едни и същи хора – трябва да работят рамо до рамо.

При организацията на едно представяне – особено когато то е част от дебат и трябва да вземем предвид евентуалните възражения на опонентите – често се налага внимателно да разграничите основните, второстепенните и рисковите (трудно доказуеми или контрапродуктивни) теми. Нужно е да предвидите и евентуалната интерпретация на противниковия отбор.

Най-ефективен е онзи отбор, който прави задълбочено проучване, подбира най-силните теми, предвижда най-ярките контрааргументи на противника и подготвя собствени доводи, с които да ги обори. Затова е важно да подберете разнообразни източници и да имате готовност да употребите някои от тях, а други – не, в зависимост от развоя на дебата.

ПРЕДВАРИТЕЛНО ТЪРСЕНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

Основният източник на информация за цялото състезание ще бъде <https://www.weworld.it/en/how-and-where-we-operate/advocacy-e-networking/educazione-alla-cittadinanza-mondiale/exponi-le-tue-idee-2020-2021/> – препоръчваме ви да го посещавате редовно, особено когато приближат датите на дебатите. Там ще откриете подробна информация, свързана с темите.

На заинтересованите учители препоръчваме да започнат подготовка с отбора си поне две седмици преди първия дебат. През този период отборът ще подбере подходяща стратегия, ключови думи и понятия. Намесата на учителя трябва да се сведе до това да се увери, че всички си помагат, че ролите са ясно дефинирани и че учениците не се обезсърчават от трудности, които лесно могат да преодолеят. Не препоръчваме учителите да се намесват прекомерно, по поне две причини:

1. Ако учениците не се подготвят самостоятелно, те ще научат твърде малко от това преживяване и ще възприемат дебата като поредната форма на устен изпит; в резултат ще се обръщат към учителите си по-често, отколкото към публиката, другия отбор или съдиите, което ще снижи шансовете им за висок резултат;
2. Една от основните цели на това образователно състезание е да изкара учениците на преден план и да им позволи да експериментират с умения, които вече имат, но пренебрегват и не развиват: самостоятелна работа, говорене пред публика, критично слушане и пр. Прекомерната намеса на учителя ще осакати развитието им.

Вместо това учителят трябва да се увери, че възможно най-голям брой ученици откриват своя роля в състезанието, както и да помогне с логистичната подготовка на дебата. Опитът на *WeWorld Onlus* от пилотната фаза на програмата, която включваше училища в Милано и Бергамо през учебната 2013/2014 г., и от националните фази (през учебните 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 и 2018/2019) показва, че е трудно да въввлечете всички ученици. Често някоя малка група, между 5 и 10% от класа, остава пасивна по различни причини: несъгласие с групата на отбора, семейни и лични проблеми, пренебрежение. Установихме обаче, че една много по-голяма група успява, благодарение на участието си в дебатите, да подобри отношенията си със съучениците, да натрупа самочувствие и да впрегне неизползвания си потенциал.

Когато отборът намалее до 6 души за фазата на плейофите и финалите, ви се предоставя възможност да работите с по-малка група. Шестимата участници все така може да се въртят, а остатъкът от класа да им помага с най-разнообразни дейности.

ЗАМЕСТНИЦИ

Всеки отбор трябва да осигури заместници, които се включват, ако някой от титулярите е възпрепятстван (например по болест). Понеже това може да стане изневиделица, от съществено значение е заместниците да следят целия процес на проучване и анализ, както и практическите сесии от подготовката на дебата.

Отбор, който разполага с добре обучени заместници, има по-големи шансове да е подготвен и да постигне високи резултати дори когато се наложи да прибегне до заместниците. Освен това заместниците може на свой ред да станат говорители или капитани в следващите дебати, ако там някой друг играе ролята на заместник.

ПРОУЧВАНИЯ

Следващите препоръки определено не са изчерпателни, но може да облекчат пътя към дебата.

- Проучванията могат да се проведат по много начини:
- в училището, сред приятели или в собственото ни семейство, понеже нашата „общност“ влияе на мнението ни, а оттам – и на поведението ни; например анкета в училището може да се окаже много полезна за начален статистически анализ на общественото мнение по дискутираните теми;
- чрез книги, енциклопедии, вестници, списания и пр.; в училище или библиотеките;

- чрез интервюта с местни администратори, бизнесмени, учители, хора, живели в чужбина, неправителствени организации, държавни учреждения и пр., с цел сравняване на гледните им точки;
- чрез документални филми, изследвания и нови телевизионни предавания, които може да съдържат актуални и интересни данни или перспективи; по телевизията или в Интернет;
- Мрежата очевидно е основният канал за търсене, но избягвайте изкушенията на бързите технологични решения, например „ще държа някой таблет подръка, за да правя проверки по време на дебата“ (това е забранено!); освен това защо да разчитате на „технотрикове“, когато можете да постигнете по-добри резултати с качествена подготовка?

НАПИШЕТЕ КОНСПЕКТ НА РЕЧТА

Капитаните и говорителите разполагат с по 3 минути за речите си в дебата. Ето защо е изключително важно да подготвите речта си в писмена форма, особено за да прецените дали използвате наличното време максимално ефективно, или има риск да го просрочите. Това ще ви помогне и да запомните всички ключови точки. Най-добре се концентрирайте върху три-четири от тях и ги изкажете ясно. Препоръчваме ви да си подготвите сбити записки за дебата, които да ви улеснят да държите речта гладко и уверено. Важно е да имате солидни тези и да ги обосновате добре по време на представянето. Ще ви е по-лесно, ако разделите речта на три части: въведение, основна част и заключение.

По време на дебата не четете! Освен ако става дума за къс цитат, източник или статистика, която е важно да не объркате. **Позволено е да си носите лист с конспекта на речта, но не го поглеждайте твърде често.** Използвайте понятия, свързани с **ключови думи**, чрез които да обобщавате съдържание и подходящи доводи. Съдиите ще дават наказателни точки за стил на неуверени говорители, които са забили поглед в бележките си, вместо да гледат публиката, противниковия отбор или самите съдии!

26

Като помагало за речта е позволено да си носите само един лист със записки. Говорителят или отборът не може да ползват планшети, смартфони или компютри по време на дебата.

За да научите по какви показатели ще оценяват съдиите, ви съветваме да разгледате *Част пета*, „ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ“.

ВАЖНО: През вътреучилищната фаза имате право да ползвате електронни помагала (видеоклипове, проекции и пр.). От друга страна, по време на местната/регионалната фаза и на финалите са забранени клиповете, проекциите и всичко останало, което изисква технически средства, за да бъде заредено предварително. В тези етапи са позволени разпечатките, песните, снимките, цитатите от книги и пр. Нужно е обаче да ги свържете с контекста на речта и да ги обясните с думи, като цитирате и източниците.

ТРЕНИРОВКИ, ТРЕНИРОВКИ, ТРЕНИРОВКИ!

Важно е отборът да си прави срещи, на които да изготви постройката на речта и да се увери, че са засегнати всички точки, но без излишни повторения.

Говорителите и заместниците трябва да се упражняват както да научат самата реч, така и да свикнат да говорят пред публика. Има разнообразни техники за това; ние препоръчваме говорене пред огледало; на запис с камера или смартфон; или пред роднини, приятели и онези съученици, които играят ролята на треньори. Въпросните съученици може на свой ред да станат говорители в следващи дебати.

Не забравяйте, че допълнителната информация, например данни и статистики, може да се окаже жизненоважна в дебата. Затова се подгответе да я използвате и да я защитавате; даже си представете как биха я коментирали или критикували противниците ви. Твърде многото данни и статистики, от друга страна, не звучат убедително или увлекателно и лесно могат да бъдат парирани с други данни и статистики.

ПО ВРЕМЕ НА ДЕБАТА

Докато говорите, не забравяйте:

- да прибягвате до бележките си възможно най-рядко;
- да не говорите твърде бързо;
- да поддържате ясен и достатъчно силен тон;
- да използвате набелязаните ключови думи;
- да съпровождате твърденията си с жестове, но без да прекалявате;
- да поддържате визуален контакт със слушателите си, особено със съдиите;
- да променяте интонацията и силата на гласа си, за да подчертаете най-важните части;
- да направите речта забавна и интересна, за да привлечете максимално вниманието на журито.

КРИТИКИ КЪМ ПРОТИВНИКОВАТА ТЕЗА И АКТИВНО СЛУШАНЕ

Всеки отбор трябва да оспори доводите на другия, стремейки се да убеди журито колко нелепи или противоречиви са те. В крайна сметка воденето на спор означава разсъждаване в контекст на несигурност: „Самото естество на спора и разискването противостои на неизбежността и доказателствата, защото няма място за разискване, когато дадено решение е неизбежно, нито за спор в лицето на доказателствата. Поле на спора са малко или повече вероятните неща, доколкото те не подлежат на еднозначна преценка.“¹

Естествено, по-лесно е да отговорите целенасочено, след като сте изслушали тезата на противниковия отбор. Може да звучи банално, но за да критикувате, първо трябва да се научите да слушате!

Ето защо сред ролите, които предлагаме тук, сме включили и **критичните слушатели**. По време на дебата тези ученици, по трима на отбор, стоят непосредствено зад говорителите и си водят бележки. Ясно е, че говорителите и заместниците също трябва да си записват какво казват опонентите им, но както знаем, понякога емоцията може да ни подведе. Затова в паузите слушателите може да припомнят на говорителите основните точки в доводите на противника, противоречия, които да бъдат атакувани, или капани, от които се излиза трудно и е по-добре да се избягват, за да не стигнете на свой ред до противоречия, от които опонентите ви ще се възползват.

27

ЧЕСТО ЗАДАВАНИ ВЪПРОСИ ЗА ДЕБАТА

1. Може ли да ползвам спомагателни средства?

Не са разрешени видеопрожекциите и всичко друго, което изисква технологични средства, за да бъде заредено предварително. Позволено е обаче да ползвате разпечатки, песни, снимки, цитати от книги и пр., стига да ги свържете с контекста на речта и да ги обясните с думи, като цитирате и източниците. Не забравяйте да се вметите в наличното време!

2. Може ли да си науча речта наизуст?

Може да представите тезата си както прецените. Важното е да включвате отправки към ключови думи и понятия и да поддържате контакт с публиката си – и визуален, и емоционален.

ВРЕМЕТО ИМА ЗНАЧЕНИЕ

Докато се упражнявате, дръжте наблизко часовник и го поглеждайте редовно (но не прекалено!). Изрепетирайте речта преди състезанието и засечете колко време ви отнема.

1 Chaim Perelman, Lucie Olbrechts-Tyteca, *Traité de l'argumentation. La nouvelle rhétorique*, PUF, Paris, 1958; в превод на италиански: *Trattato dell'argomentazione. La nuova retorica*, Torino, Einaudi, 1966.

СНИМКИ

Снимайте както подготвителните фази, така и самите дебати. Може да качите снимките на училищния ви сайт, да ги пратите на местния вестник или на WeWorld Onlus, а ние ще ги качим във Фейсбук страницата на проекта и на сайта <https://www.weworld.it/come-e-dove-interveniamo/advocacy-e-networking/exponi-le-tue-idee/>.

Не забравяйте обаче, че винаги трябва да осигурите разрешение от заснетите хора, като подписат декларация за предоставяне на лични данни, включително снимков и видео материал. В ПРИЛОЖЕНИЯТА ще откриете примерни декларации за непълнолетни и пълнолетни участници.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА

УЧИТЕЛИТЕ КООРДИНАТОРИ

Учителите са главните герои в подготовката на учениците. Те експериментират с обучителни методи, чиято цел е да „позволи на учениците да се научат“, а не да им „преподава“. Координаторите заемат ролята на треньори в отборите, които подкрепят. При подготовката за дебатите насърчават у учениците: себеизява, взаимопомощ и логика между връстници. Не са нито деспоти на „аз“, нито роби на „ние“.

Въодушевено помагат на отбора си, без да се превръщат във „фенове“; култивират и ценят приноса на всеки, насърчават потенциала на различията да донесат успех на цялата група в дебата.

Те са лицата за контакт, които *WeWorld Onlus* ще търси за информация, организация на дебатите, разпращане на материали, избор на дати за вътре- и междуучилищните дебати, селекция на съдии, данни за учениците.

Заедно със съдиите, учителите ще могат да се възползват от обучение лице в лице (при възможност) или онлайн през есента (от септември нататък *WeWorld Onlus* ще съобщи на заинтересованите страни дали това обучение ще се състои и на кои дати). Съдържанието му ще засяга най-вече методиката на дебата, целите, аргументацията и оценяването.

ПУБЛИКАТА (НОВО)

От това издание на състезанието публиката също ще играе активна роля. През почивката от 10-15 минути, в която съдиите се събират в друга стая, за да определят победителя, отборите, публиката и председателят остават в залата за дебат; председателят модерира дискусия на публиката, сам или с помощници. Не е задължително да се изрази мнение за състоялия се дебат, а просто да се обсъди темата му. Примерни въпроси: Колко от вас са съгласни с позицията „за“ и колко – с „против“? След като чухте доводите на двата отбора, кои от вас промениха мнението си? Кои доводи ви заинтригуваха най-силно? Научихте ли нещо ново? И т.н.

29

СЪДИИТЕ

Кои са те?

В ролята на съдии може да влязат доброволци, поддръжници на *WeWorld Onlus*, партньори на проекта, служители на компании, които подкрепят EXPONI, учители, родители и ученици от записаните училища, при условие че съответният дебат не включва техния клас. През август 2020 г. всички те получават специално обучение онлайн или лице в лице от експерти, наети от *WeWorld Onlus*. Съдиите на даден дебат биват предизвестени за датите на срещите в училищата поне 7-10 дни предварително.

Даден съдия може да оценява един и същи отбор няколко пъти.

Ключови за съдиите са:

- отворен ум;
- добри умения за слушане и оценяване;
- умения за даване на конструктивна критика;
- способност за лесно придвижване до локациите на дебатите;
- интерес към актуални теми.

Предварителното познаване на темите не е задължително.

ОЦЕНЯВАНЕ ПО ВРЕМЕ НА ДЕБАТ

По време на дебат препоръчваме на съдиите да си водят бележки, но без да прекаляват, за да не изтърват важни моменти от текущото представяне. Затова е добре да записвате ключови думи и понятия, които ще са ви полезни при етапа за взимане на решение. Всички записки са конфиденциални и не бива да ги публикувате след дебата. Може да ги водите на листа за оценяване, в подходящите за това полета. Използвайте почивките, за да подредите записките си и да дадете начални ориентировъчни оценки на току-що представилите се говорители. Не забравяйте, че е забранено да присъждате равен резултат на двата отбора, но е разрешено двама говорители от различни отбори да имат еднакви точки.

ОЦЕНЯВАНЕ СЛЕД КРАЯ НА ДЕБАТА

Когато дебатът приключи, съдиите се оттеглят за 10-15 минути в друго помещение, за да определят финалните точки и победителя. След като попълнят окончателните таблици за оценяване (вижте секцията ПРИЛОЖЕНИЯ), съдиите съобщават на отборите резултата. Преди това обаче е нужно всеки съдия (или само един от всички, избран за говорител) да обоснове точките, които присъжда, като подробно разкаже как по негово мнение (което не подлежи на оспорване) е протекъл дебатът, сподели препоръки как говорителите да подобрят стила на представянето си, и акцентира върху силните и слабите места на двата отбора.

Тези оценки трябва да са кратки и да не са насочени към конкретен човек (освен ако желаете да похвалите някоя конкретна реч). Съдиите може да обосноват оценките си и да дадат препоръки за усъвършенстване, без да навлизат в персонални подробности. След това те обявяват отбора победител, крайния резултат (2 на 1 или 3 на 0) и общите точки на двата отбора (напр. 140 на 125).

Напомняме, че както вече отбелязахме, само по време на вътреучилищната фаза, която следва да е обучителна и образователна, при съгласие от отборите и учителите координатори, **съдиите могат да извикат говорителите поотделно** и да им дадат кратка оценка на представянето и съвети. Това трябва да се случи преди публичното оповестяване на резултата и да не отнема по повече от минута на говорител.

В *Част пета* от тези правила и в секцията „ПРИЛОЖЕНИЯ“ ще откриете обща таблица за оценяване, предназначена за съдиите. Това е стандартен документ, от който учителите и учениците могат да черпят вдъхновение при подготовката на дебатите. Част пета обяснява как се ползва таблицата: какво и как да оценяват съдиите.

ЧЕСТО ЗАДАВАНИ ВЪПРОСИ

1. Може ли да се получи равен резултат?

Равенствата не са разрешени – нито в оценките на всеки отделен съдия по отношение на двата състезаващи се отбора, нито впоследствие в общата оценка на журито. Съдиите трябва да се разберат и да вземат решение, което излъчва победител: трима съдии за и нито един против (3 на 0) или двама съдии за и един против (2 на 1).

2. Може ли да се оповестяват оценките?

Личните оценки трябва да си останат лични; те не може да се разгласяват публично, но може да се споделят с отделните говорители, преди да бъде официално обявен резултатът от състезанието. Публиката научава само крайната оценка на отбора.

3. Аз съм съдия. Как да науча къде и кога ще участвам в дебат?

Всеки съдия ще бъде уведомен 7-10 дни предварително, но са възможни ситуации с извънреден график. Необходимо е да сте гъвкави и готови за размествания. В случай на колебания или нужда молим незабавно да потърсите WeWorld Onlus през секцията Contact Us на сайта <https://www.weworld.it/en/how-and-where-we-operate/advocacy-e-networking/educazione-alla-cittadinanza-mondiale/> или вариантите за връзка в Част шеста на това ръководство.

4. Какво се случва, след като съдията пристигне в училището?

Повечето дебати се провеждат в учебно или извънучебно време в самите училища. Каним съдиите да пристигат 20 минути преди началото. Ще ги посрещнат двамата техни помощници (по един от отбор), които ще ги съпроводят до избраната зала, където ги очакват другите съдии и учителите координатори.

ЧАСТ ПЕТА

ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

СЕКЦИИ

Структурата на таблицата за оценяване съответства на четирите фази на дебата:

1. Встъпителна реч на капитана.
2. Речи на двамата говорители.
3. Свободен дебат.
4. Заключение на капитана.

За всяка фаза съдиите оценяват следните аспекти:

1. Съдържание, умения за обосновка и обосноваваща стратегия.
2. Стил на представяне.

ОЦЕНЯВАНЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО

1. Познаване и разбиране на темата.
2. Отсяване на същественото.
3. Употреба на подходящи и разнообразни източници.

Познаване и разбиране на темата: Участниците показват владение на материала, увереност и задълбочени знания, изследват най-важните аспекти на тезата, която защитават.

Отсяване на същественото: Участниците умеят да изтъкват основните силни страни на тезата от самото начало; и същевременно да насочват дискусиата обратно към централните теми, ако тя се отклони.

Употреба на подходящи и разнообразни източници: Посочването на източниците е изключително важно за достоверността на всяко твърдение. Всеки цитат без източник няма особена стойност и лесно може да бъде оспорен. Източниците трябва да бъдат ясно представени, надеждни и авторитетни. Употребата на цитати не бива да спъва изложението на обосновката, а да му служи.

ОЦЕНЯВАНЕ НА УМЕНИЯТА ЗА ОБОСНОВКА И ОБОСНОВАВАЩАТА СТРАТЕГИЯ

1. Логическа издържаност и последователност.
2. Взаимодействие на теза и антитеза.
3. Добре структурирана постройка в съзвучие с тезата на отбора.
4. Участие на целия отбор: отчита способността на групата да действа хармонично, като координира отделните речи и цени приноса на всеки участник.

Логическа издържаност и последователност: Участниците умеят да показват, че от дадени начални твърдения може да се изведат само определени заключения. Тоест да демонстрират стойността на тези начални твърдения и да ги защитят от критиката на опонентите.

Взаимодействие на теза и антитеза: Непосредствено след речта на капитана е много важно да затрудните опонентите си, като оспорите основните точки в тяхното изложение. Това демонстрира умение да се изтък-

нат слабостите (така наречените логически заблуди¹) в противниковите доводи – както в началните твърдения, така и в метода на обосновка.

Добре структурирана постройка: Като всяка тема или устна презентация, и в този случай добре структурираната теза изисква постройка от три части: въведение, аргументация и заключение. Подредбата на тази постройка може да бъде умело прикрита със „стратегически“ цели (да не изтъкват най-силните ѝ страни още отначало, да запазят впечатляващи доказателства за заключението и пр.), но отборът трябва да е наясно с нея.

ОЦЕНЯВАНЕ НА СТИЛА

1. Яснота на представянето.
2. Умение да въвличаме слушателите и да поддържаме интереса.
3. Невербално поведение.

Яснота на представянето: Прости изречения, кратки и въздействащи паузи, разбираем речник или, в по-специализирани случаи (технически термини, акроними, чуждици и пр.), изясняване и контекстуализация на понятията.

Умение да въвличаме слушателите и да поддържаме интереса: Участниците умеят да създават емпатия у публиката още с първите изречения; да включват емоционално въвличащи примери и случки; да засилват въздействието на дадена идея или, напротив, да я иронизират.

Невербално поведение: Участниците използват всички невербални средства в помощ на представянето и тезата, която защитават – от позата на тялото и жестовете си до визуалния контакт; от интонацията и силата на гласа до умелото вмъкване на паузи между изреченията.

32

ВНИМАНИЕ: Няма как – и няма смисъл – да кажете абсолютно всичко; няма да ви стигне времето. Трябва да прецените кое е наистина важно, за да убедите съдиите във валидността на доводите си. А най-удачният начин е, като демонстрирате, че доводите на противниковия отбор са слаби, неясни или дори грешни и противоречиви. Затова не забравяйте, че преди да говорите, трябва да слушате!

За финал, малко „актьорска игра“, натъртване на дадени фрази и вкарване на емоционалност със сигурност са полезни; все пак се обръщате не само към умовете, но и към сърцата на публиката. Само че не прекалявайте. Съдиите може да се подразнят от прекомерна реторика. Ще намерите правилното съотношение с времето. Целта на EXPONI LE TUE IDEE! е да се учим, а не да открием следващия прохощащ Цицерон (макар че може да попаднем на някои бъдещи телевизионни говорители или знаменити юристи). Ученето е полезно за всички, в живота ни след гимназията.

РЕЗУЛТАТИ

Резултатите, изброени в таблицата за оценяване, варират от 1 до 5 и съответстват на следните оценки в двата аспекта, които описахме горе (съдържание и обосноваваща стратегия; ораторски умения и стил), и във всяка от четирите фази на дебата (въстъпителна реч, речи на двамата говорители, свободен дебат, заключение):

- неудовлетворително: 1 точка;
- удовлетворително: 2 т.;
- добро: 3 т.;
- много добро: 4 т.;
- отлично: 5 т.

В частност, по отношение на капитана и говорителите включете в оценката и следните елементи.

¹ Логическите заблуди са скрити грешки в разсъжденията, които нарушават правилата на валидния аргументиран дебат. За повече подробности вижте Van Eemeren, Grootendorst, Van Straater: "L'argomentazione a fumetti. Corso accelerato in 20 lezioni", Mimemis Edizioni.

ОЦЕНЯВАНЕ НА КАПИТАНА

Капитанът получава оценка въз основа на специфичната си роля и степента, в която демонстрира, че владее следните умения:

- Встъпителна реч: Запознава публиката с темата като цяло, с постройката на изказванията на отбора и с основната теза, която ще бъде застъпена. Представя въпросите, които ще се обсъждат подробно.

Капитанът трябва да покаже, че познава темата добре, да отсее същественото, да развие серия от последователни твърдения, насочващи вниманието към онези аспекти, върху които би трябвало да се изградят разсъжденията на отбора. (Бележка: Използваме условна форма, понеже обосноваващата стратегия би трябвало да се съобрази и с противниковите доводи; придържането към началния ви план, без да отчитате какво казват опонентите ви, е най-сигурният начин да загубите дебата.)

Освен това тук се оценяват уменията на капитана да задържа вниманието и стилът на представянето му.

- Заклучение: Обобщава и защитава доводите на отбора. За последен път се обръща към публиката и съдиите. Тук също се оценяват ефективността на вербалното и невербалното общуване.

КАПИТАН: ВСТЪПИТЕЛНА РЕЧ

ВСТЪПИТЕЛНИ РЕЧИ НА КАПИТАНИТЕ

3 минути

Отбор „ЗА“	Точки: от 1 до 5		Отбор „ПРОТИВ“
Съдържание, защитаваща и оборваща логика	Капитанът представя темата, постройката на изказванията, основната теза на отбора и въпросите, които ще се обсъждат подробно. Използва уместни цитати.	Съдържание, защитаваща и оборваща логика	
Ораторски умения: стил	Използване на тялото и гласа, способност да задържа вниманието, умерена употреба на записки, уважение към публиката и опонентите, ефективно общуване.	Ораторски умения: стил	

33

КАПИТАН: ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ЗАКЛЮЧЕНИЯ НА КАПИТАНИТЕ

3 минути

Отбор „ЗА“	Точки: от 1 до 5		Отбор „ПРОТИВ“
Съдържание, защитаваща и оборваща логика	Капитанът отговаря на контрааргументите на противниковия отбор, обобщава и защитава доводите на своя отбор. Последно обръщение към публиката и съдиите.	Съдържание, защитаваща и оборваща логика	
Ораторски умения: стил	Използване на тялото и гласа, способност да задържа вниманието, умерена употреба на записки, уважение към публиката и опонентите, ефективно общуване.	Ораторски умения: стил	

ОЦЕНЯВАНЕ НА ГОВОРТЕЛИТЕ

Всеки от двамата говорители изпълнява напълно различна роля в дебата, въпреки че ролите са съгласувани помежду си и със стратегията на отбора като цяло. В частност, първият говорител (който взима думата след встъпителната реч на капитана) има конкретната задача да изтъкне слабите места в противниковата теза и да ги обори. От друга страна, вторият говорител трябва да отговори точка по точка на критиките, отправени от първия говорител на противниковия отбор, да подсили тезата на собствения си отбор и дори да контраатакува. По тези причини таблицата за оценяване на двамата говорители изглежда по следния начин:

ПЪРВИ ГОВОРТЕЛ

		Реч на първия говорител		3 минути
Отбор „ЗА“	Точки: от 1 до 5			Отбор „ПРОТИВ“
Съдържание, защитаваща и оборваща логика	Говорителят отбелязва слабите места в противниковата теза, доказва неефективността ѝ с подходящи логически доводи и подсилва тезата на своя отбор.		Съдържание, защитаваща и оборваща логика	
Ораторски умения: стил	Използване на тялото и гласа, способност да задържа вниманието, умерена употреба на записки, уважение към публиката и опонентите, ефективно общуване.		Ораторски умения: стил	

34

ВТОРИ ГОВОРТЕЛ

		Реч на втория говорител		3 минути
Отбор „ЗА“	Точки: от 1 до 5			Отбор „ПРОТИВ“
Съдържание, защитаваща и оборваща логика	Говорителят защитава тезата на отбора си от критиките на опонентите и атакува нови елементи от противниковата теза с нови доводи.		Съдържание, защитаваща и оборваща логика	
Ораторски умения: стил	Използване на тялото и гласа, способност да задържа вниманието, умерена употреба на записки, уважение към публиката и опонентите, ефективно общуване.		Ораторски умения: стил	

При оценяването на първия и втория говорител е важно да правите разлика между съдържанието, защитаващата и оборващата логика, и ораторските умения. Както вече отбелязахме, съдиите трябва да се съсредоточат не само върху употребата на източниците и непротиворечивия характер на доводите и изказванията, но и върху стила и въздействието на представянето.

СВОБОДЕН ДЕБАТ

Фазата на свободния дебат е много деликатна и сложна. Тя се провежда след речите на двамата говорители и преди заключението на капитана. В нея, за да улесним съдийското оценяване, а оттам и подготовката на учениците, ви предлагаме да оценявате само два макроаспекта – съдържание и защитаваща/оборваща логика; и стил – като вземете предвид ЦЕЛИЯ ОТБОР (т.е. капитана и двамата говорители). Така съдиите следва да се опитат да не се ограничават до впечатленията си от отделните участници, а да достигнат една цялостна оценка за отбора. Очевидно е, че по-високи резултати ще се присъждат на по-интересното и уместно съдържание, по-увлекателното обосноваване или оборване и по-въздействащия стил.

		СВОБОДЕН ДЕБАТ	8 минути		
Отбор „ЗА“	Точки: от 1 до 5				Отбор „ПРОТИВ“
Съдържание, защитаваща и оборваща логика	Поне двама участници от отбор взимат думата поне веднъж, оборвайки противниковите доводи по ефективен и логичен начин.		Съдържание, защитаваща и оборваща логика		
Ораторски умения: стил	Всеки говори, без да прекъсва речите на опонентите, и им оставя време за отговор. Стил: използване на тялото и гласа, способност да задържа вниманието, умерена употреба на записки, уважение към публиката и опонентите, ефективно общуване.		Ораторски умения: стил		

КАК СЕ ИЗПОЛЗВАТ ТАБЛИЦИТЕ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

В официалния си имейл покана за всеки дебат, *WeWorld Onlus* ще разпрати на всички участници и учители координатори **таблицата за оценяване от съдиите; таблицата за бележки от съдиите; и обобщената таблица.**

Тези таблици може да се свалят и от секцията за регистрирани потребители в сайта ни: <https://www.weworld.it/come-e-dove-interveniamo/exponi-le-tue-idee/materiali/>

Таблицата за оценяване на съдиите е официалната таблица, която трябва да попълните изцяло и да пратите на *WeWorld Onlus*.

Таблицата за бележки от съдиите се състои от 4 страници, съдържащи: секции за оценяване на отделните говорители, място за бележки, обобщение на присъдените точки и насоки за попълване.

Обобщената таблица е мястото, на което нанасяте общите точки, присъдени от тримата съдии.

Таблицата за оценяване от съдиите е налична в два формата: лист А4 или брошура.

Необходимо е да пратите трите таблици за оценяване от съдиите и обобщената таблица веднага след приключване на дебата, по факс или имейл на адресите, изброени в Част шеста – „Информационно бюро“. В идеалния случай изпратете сканираните листи директно от училището – домакин на дебата. Отбори, които желаят да научат подробности за оценките си, следва да се обърнат към Информационното бюро на *WeWorld Onlus*, а не към съдиите.

ЧАСТ ШЕСТА

ИНФОРМАЦИОННО БЮРО

Цялата информация, консултативни и изследователски материали, информационни листи и таблици за оценяване, дневен ред на събитията и всичко друго, свързано с EXPONI le tue IDEE!, е достъпно на:

<https://www.weworld.it/en/how-and-where-we-operate/advocacy-e-networking/educazione-alla-cittadinanza-mondiale/exponi-le-tue-idee-2020-2021/>

Ако имате въпроси, обърнете се към Информационното бюро на *WeWorld Onlus*.

То отговаря на следните номера в работно време, от понеделник до петък:

Тел. +392 36 215 356 (директна линия), +392 55 231 193 (оператор)

Мобилен тел. +393 451 458 630 (Илария Мартини)

Факс +392 56 816 484

В почивни дни или извън работно време: мобилен тел. +393 356 874 854 (Стефано Пициали)

Или по имейл: exponi@weeworld.it

ПРИЛОЖЕНИЯ

Налични и във формат PDF от <https://www.weworld.it/come-e-dove-interveniamo/exponi-le-tue-idee/materiali/>

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ ОТ СЪДИИТЕ

ИНДИВИДУАЛНА ТАБЛИЦА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ ОТ СЪДИЯ (0 ДО 5 ТОЧКИ)

УЧИЛИЩЕ/УНИВЕРСИТЕТ _____ ТЕМА _____ ДАТА _____

3 минути		ВСТЪПИТЕЛНИ РЕЧИ НА КАПИТАНИТЕ		3 минути	
Отбор „ЗА“	Точки: от 1 до 5				Отбор „ПРОТИВ“
Съдържание, защитаваща и оборваща логика	Капитанът представя темата, постройката на изказванията, основната теза на отбора и въпросите, които ще се обсъждат подробно. Използва уместни цитати.		Съдържание, защитаваща и оборваща логика		
Ораторски умения: стил	Използване на тялото и гласа, способност да задържа вниманието, умерена употреба на записки, уважение към публиката и опонентите, ефективно общуване.		Ораторски умения: стил		

2 минути почивка

3 минути		РЕЧ НА ПЪРВИЯ ГОВОРИТЕЛ		3 минути	
Отбор „ЗА“	Точки: от 1 до 5				Отбор „ПРОТИВ“
Съдържание, защитаваща и оборваща логика	Говорителят отбелязва слабите места в противниковата теза, доказва неефективността ѝ с подходящи логически доводи и подсилва тезата на своя отбор.		Съдържание, защитаваща и оборваща логика		
Ораторски умения: стил	Използване на тялото и гласа, способност да задържа вниманието, умерена употреба на записки, уважение към публиката и опонентите, ефективно общуване.		Ораторски умения: стил		

2 минути почивка

СВОБОДЕН ДЕБАТ (ДО 8 МИНУТИ)					
Отбор „ЗА“	Точки: от 1 до 5				Отбор „ПРОТИВ“
Съдържание, защитаваща и оборваща логика	Поне двама участници от отбор взимат думата поне веднъж, оборвайки противниковите доводи по ефективен и логичен начин.		Съдържание, защитаваща и оборваща логика		
Ораторски умения: стил	Всеки говори, без да прекъсва речите на опонентите, и им оставя време за отговор. Стил: използване на тялото и гласа, способност да задържа вниманието, умерена употреба на записки, уважение към публиката и опонентите, ефективно общуване.		Ораторски умения: стил		

2 минути почивка

3 минути		ЗАКЛЮЧЕНИЯ НА КАПИТАНИТЕ		3 минути	
Отбор „ЗА“	Точки: от 1 до 5				Отбор „ПРОТИВ“
Съдържание, защитаваща и оборваща логика	Капитанът отговаря на контрааргументите на противниковия отбор, обобщава и защитава доводите на своя отбор. Последно обръщение към публиката и съдиите.		Съдържание, защитаваща и оборваща логика		
Ораторски умения: стил	Използване на тялото и гласа, способност да задържа вниманието, умерена употреба на записки, уважение към публиката и опонентите, ефективно общуване.		Ораторски умения: стил		

В рамките на 10-15 мин съдиите правят цялостно оценяване и определят отбора победител.

ОБЩ РЕЗУЛТАТ

ОБЩ РЕЗУЛТАТ

Насоки за попълване на таблицата

Забележка: Тези насоки не заместват четенето на правилника.

Съвършеното оценяване се постига много трудно, но приблизителните оценки са възможни, ако съдиите се съобразят със следните насоки. 1) Всеки съдия взема еднолично решение при избора си кой от двата отбора е победител, като се ръководи от критериите по-долу. Съдията може да се консултира с колегите си, за да прецизира собствената си позиция, но крайното му решение не подлежи на оспорване. 2) В училищния дебат се оценяват няколко различни аспекта. Опитът в Италия и в чужбина показва, че е възможно съчетаването на ярко различаващи се подходи (роля на отделния говорител срещу роля на отбора, съдържание срещу реторика, обосноваваща логика срещу умение за въвлечане на публиката и т.н.). EXPONI le tue IDEE! се отличава с това, че дава еднаква тежест при оценяването на обосноваващата логика и на реториката. Това решение е продиктувано от факта, че в последните години италианските училища се характеризират с излишно много материал за сметка на качеството и приложимостта му от новите поколения. По тази причина EXPONI le tue IDEE! желае да върне на децата способността им да се изразяват по глобални и актуални теми, като развие преди всичко уменията, пренебрегвани отдавна: например умението да говорим без смущение през публика и да задържаме вниманието ѝ. Компонентът на обосноваващата логика все още се брои за 50% от оценката, но решихме да не му даваме по-голяма тежест – като в „класическата“ градация от граматика през реторика към логика – понеже за разлика от други модели на училищни дебати EXPONI е предназначен за девети, десети и единадесети клас в гимназиите, техникумите и професионалните училища и е замислен като начална тренировъчна площадка за дебати; ако се ползва добре, той ще позволи на учениците и училищата по-нататък да изпробват по-сложни и напреднали модели.

Съдържание, защитаваща и оборваща логика:

- **Съдържание:** За да утвърдите тезата си или да опровергавате противниковата теза, трябва да изтъкнете доводи, които са разбираеми, ярки (т.е. не твърде многобройни; по-добре малко на брой, но по-въздействащи) и достоверни. С други думи, твърденията ви трябва да се основават на достоверни предпоставки. Въпреки че съдиите няма как да проверят източниците ви, няколко цитата ще са ви полезни. Ако един отбор е направил изчерпателно проучване, той ще успее да демонстрира, че твърденията на опонентите му са слаби, неточни или подвеждащи, ще разкритикува източниците им и ако е нужно, ще цитира други.
- **Защитаваща и оборваща логика:** Доводите ви трябва да имат ясна въръзка и съгласуваност с темата на дебата. Изчетете внимателно листа с описанието на темата. Забранено е да се отклонявате към странични теми, но е позволено да изтъкнете аспект от темата, който не е споменат във въвеждащия лист; ето защо всеки говорител поема отговорност за темите, които внася в дебата. Най-важното е всяко твърдение на противниковия отбор, което е ключово за доводите му, да бъде оспорено, а не подминато; опровергавайте, задавайте въпроси, искайте пояснения. Отбор, който не реагира на доводите, изложени от опонента му, следва да получи по-нисък резултат.
- **Ораторски умения: стил.** Имате право да си носите насочващи записки и от време на време да ги поглеждате. Съдиите обаче следва да накажат с по-нисък резултат онези участници, които четат от записките си или се консултират с тях твърде често. Позволено е да прочетете цитат или данни от записките, но способността да ги цитирате наизуст ще се оцени по-високо. Ако някой говорител приключи речта си повече от 30 секунди преди определеното за нея време, следва да получи по-нисък резултат. Позволено са пресрочвания до 15 секунди. Говорители, които умеят да задържат вниманието на публиката, да ползват паузи, интонация и жестомимика по балансиран начин, получават допълнителни точки. Ако обаче някой прекалява с реторичните похвати, може да получи наказателни точки от съдии, които предпочитат по-спокойното говорене. Възможно е и обратното! Тук водеща роля имат личните предпочитания. Затова говорителите са свободни да изберат стил, който най-добре им пасва, помнейки, че идеален вариант няма и че всеки стил може да им добави или отнеме точки. Уважението към опонентите и публиката предполага, че няма да отправяте към тях обиди или съмнения в добронамереността им.

Резултати: Резултатите, изброени в таблицата за оценяване, варират от 1 до 5 и съответстват на следните оценки в двата аспекта, които описахме горе (съдържание и обосноваваща стратегия; ораторски умения и стил), и във всяка от фазите на дебата (въвеждаща реч, речи на двамата говорители, свободен дебат, заключение): неудовлетворително – 1 т.; удовлетворително – 2 т.; добро – 3 т.; много добро – 4 т.; отлично – 5 т.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2: ОБРАЗЦИ НА ДЕКЛАРАЦИИ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЛИЧНИ ДАННИ

За пълнолетни участници

Име и фамилия: _____

Ел. поща: _____

Възраст: _____

Пол: _____

Дата: _____

Молба за разрешение за използване на снимков и аудио/видео материал

Уважаеми/-а _____,

Бихме искали да Ви уведомим, че нашата организация, в допустимите за това форми и в пълно съответствие с действащото законодателство, възнамерява да използва снимковия и видео и/ли аудио материал, записан в рамките на ..... (период/дата) по проекта „Спри промяната на климата, постави начало на климата на промяна! #ClimateOfChange. Общоевропейска кампания за изграждане на по-добро бъдеще за климатичните бежанци – човешкото лице на климатичните промени“ (CSO-LA/2019/410-153), заедно с личните данни на лицата, свързани с този материал (в частност техните имена, фамилии, електронни пощи, възраст и пол), за докладите по нашите дейности към публични или частни органи на финансиране. Освен това по Ваше желание може да ни предоставите изричното си съгласие да използваме този материал за осъществяване на допълнителни дейности по инициативите ни, които да разпространим по всички информационни канали (всички видове хартиени издания, видеопродукции, реклама, уебсайтове и блогове), както и да го публикуваме в книги/изложби/вестници/реклами/клипове.

39

Молим да разрешите на We World ONLUS свободното използване на въпросния снимков и видео/аудио материал. Това свободно използване става с изричното Ви съгласие и не предполага финансова компенсация или допълнителни съображения, предвид ограничения си мащаб. Изображенията с Ваше участие ще се използват по начин, който не накърнява личното Ви достойнство, име и репутация.

Благодарим Ви за отзивчивостта и ще сме Ви задължени, ако ни върнете прикачената по-долу декларация попълнена, с дата и подпис, удостоверявайки Вашето разрешение за гореописаното използване. По Ваше желание може да ограничите разрешението си само до докладите по нашите дейности към финансиращите органи.

Разрешението, което предоставяте на We World ONLUS за използването на снимковия и видео/аудио материал, включва последваща възможност да използваме Вашите идентификационни данни и да разпространяваме въпросния материал. Данните Ви за контакт може да бъдат използвани за връзка с Вас в произволен момент при нужда от специфични допълнителни уговорки, свързани с употребата на материала.

За повече подробности относно обработката на лични данни и упражняването на сродни права можете да се информирате в секция Privacy на сайта www.weworld.it

С уважение,

We World ONLUS

Декларация за предоставяне на снимков и аудио/видео материал

Аз, долуподписаният

(Име) _____

(Фамилия) _____

слагайки отметки в полетата долу според личните си предпочитания и подписвайки тази декларация, оторизирам We World ONLUS свободно да използва снимковия и видео/аудио материал, записан в рамките на ..... (период/дата) по проекта „Спри промяната на климата, постави начало на климат на промяна! #ClimateOfChange. Общоевропейска кампания за изграждане на по-добро бъдеще за климатичните бежанци – човешкото лице на климатичните промени“ (CSO-LA/2019/410-153), с цел да:

- го включва в докладите си към финансиращите институции (публични и частни органи);
- разглася и популяризира We World ONLUS, по всички възможни информационни канали,

като гарантирам да се въздържам от действия, които може да попречат на публикацията и разпространението на материала.

Отчитам ангажимента на WE WORLD ONLUS да следи, че въпросният материал се използва по начин, който не накърнява личното ми достойнство, име и репутация. Публикацията и разпращането на материала може да бъдат съпроводени от мои идентификационни данни, за да позволят коректното и прозрачно провеждане на дейности, свързани с доклади или разгласа.

40 Дата: _____

Подпис: _____

За непълнолетни участници

Име и фамилия: _____

Ел. поща: _____

на лицето, упражняващо родителски права върху непълнолетния

(Име) _____

(Фамилия) _____

Възраст: _____

Пол: _____

Дата: _____

Информация относно обработката на лични данни и молбата за разрешение за използване на снимков и аудио/видео материал

Уважаеми/-а _____,

Бихме искали да Ви уведомим, че нашата организация възнамерява да използва – само по начините, разрешени от закона, и в пълно съответствие с действащите разпоредби – снимковия и видео и/ли аудио материал, записан на дата _____, в който фигурира непълнолетния _____, върху когото Ви упражнявате родителски права. Организацията ни възнамерява да използва и личните му данни (по-точно име, фамилия, електронна поща, възраст и пол), за докладите по нашите дейности към публични или частни органи на финансиране и за осъществяване на допълнителни информационни дейности по инициативите ни. Материалът ще бъде разпространяван по всички информационни канали (всички видове хартиени издания, видеопродукции, реклама, уебсайтове и блогове) и публикуван в книги/изложби/вестници и списания/реклами/клипове.

Молим да разрешите на We World ONLUS безплатното използване на снимковия и видео/аудио материал с участието на Вашето дете и, по-общо, на личните данни, свързани с този материал. Това безплатно използване става с изричното Ви съгласие и не предполага финансова компенсация или хонорар, предвид ограничения си характер. Изображенията с участието на Вашето дете ще се използват по начин, който не накърнява личното му достойнство, име и репутация.

Благодарим Ви за отзивчивостта и ще сме Ви задължени, ако ни върнете прикачената по-долу декларация попълнена, с дата и подпис, удостоверявайки Вашето разрешение за гореописаното използване.

Разрешението, което предоставяте на We World ONLUS, включва последваща възможност да използваме идентификационните данни на детето Ви като съпровождаща информация при разпространяване на снимковия и аудио/видео материал. Данните Ви за контакт може да бъдат използвани за връзка с Вас, ако възникне нужда от специфични допълнителни уговорки, свързани с употребата на материала.

За повече подробности относно обработката на лични данни и упражняването на сродни права можете да се информирате в секция Privacy на сайта www.weworld.it

С уважение,

We World ONLUS

Декларация за предоставяне на снимков и аудио/видео материал

Аз, долуподписаният

(Име) _____

(Фамилия) _____,

в качеството си на родител/настойник на

(Име) _____

(Фамилия) _____,

давам разрешение на We World GVC ONLUS да използва безплатно всички снимки, видео- или аудиозаписи с участието на детето ми, направени на дата _____, за целите на докладите си към финансиращите органи (публични или частни) и за разгласа и/ли популяризация на дейностите си, по всички възможни информационни канали. Гарантирам да се въздържа от действия, които може да попречат на публикацията и разпространението на тези снимки и записи.

Отчитам ангажимента на WE WORLD GVC ONLUS да следи, че снимките и видео/аудиозаписите с участието на моето дете се използват по начин, който не накърнява личното му достойнство, име и репутация. Публикацията и разпращането им може да бъдат съпроводени от идентификационни данни на детето ми, за да позволят коректното и прозрачно провеждане на дейности, свързани с доклади или разгласа.

Дата: _____

Подпис: _____